DÜZYAZININ KURALLARI
UÇUŞ, MATEMATİK
VEYA FİZİK KANUNLARI
KADAR DEĞİŞMEZDİR.

YAZMAK ÜZERİNE

ERNEST HEMINGWAY

6:45

Hemingway'in mektupları, romanları, konuşmaları, basılmış ve basılmamış tüm metinlerinde yer alan yazmak ve yazarlık kavramı üzerine düşüncelerini bu kitap bir araya getiriyor. Bir yandan yazmanın köşebentlerini ve özünü irdeleyen ve sunan Hemingway, diğer yandan bir nevi "yazarlara tavsiyeler" reçetesini oluşturuyor -ve elbetteki kitap, Hemingway'in bir dünya büyüğü olmasının sırlarını taşıyor!

9 786055 150983

8,50 TL

HER ALTIKIRKBEŞ OKURU BİLİR Kİ BU FİYATA KDV DAHİLDİR.

Yazmak Üzerine / Ernest Hamingway
On Writing
1.baskı: Ocak 2015

Yayın Yönetmenleri
Kaan Çaydamlı, Şenol Erdoğan
Kapak Tasarımı
Erol Egemen
Baskı
Çınar Matbaacılık
Sertifika no: 12638
(0-212) 628 96 00

© **ALTI**KIRKBEŞ YAYIN
Sertifika no: 17613
Kadıköy'ün yağmurlu ve puslu sokaklarında hazırlanan bu kitap sizi uçurumdan aşağı atabilecek güce sahip olabilir. Herhangi bir şekilde ve özellikle izinsiz olarak iktibas edildiğindeKadıköy'ün o bilinen, serin ve rutubetli laneti, yıllar boyunca bunu yapanı takip eder, saçları dökülür, rüyasında sürekli olarak Kadıköy sokaklarından akın akın geçerek yıllık intiharlarını gerçekleştirmeye giden lemur sürüleri görür ve derin bir yalnızlığa gömülür.

ALTIKIRKBEŞ YAYIN
bir Kaybedenler Kulübü tribidir.
Kadife sokak 22/4 Bahariye - Kadıköy
Tel: (0–216) 4180413
www.altikirkbes.wordpress.com
E-satış: www. 645dukkan.com
altikirkbespublishing@gmail.com

Yazmak Üzerine

Ernest Hamingway

Hazırlayan: Deniz Cansever

Çeviriler: Deniz Kurt

ALTIKIRKBEŞ YAYIN
Kadıköy, 2015

Yazarlık Nedir?

Ömrüm bitmeden tüm dünyanın, en azından gördüğüm kadarının resmini yapmak istiyorum; yüzeysel bir şekilde değil derinlemesine, özünü yakalayarak.

Mrs. Paul Pfeiffer'a, 1933

Selected Letters, s. 397

Bütün iyi kitapların ortak bir özelliği vardır; gerçekte olanlardan daha sahicidirler. Birini okumayı bitirdiğinde olan biten senin başından geçmiş gibi hissedersin ve sonra iyisi, kötüsü, coşkusu, pişmanlığı ve hüznü, insanları ve yerleri ve havasıyla tamamen sana ait bir parça olur.

By-Line: Ernest Hemingway, s. 184

Kimse gerçekten bilemez, anlayamaz ve hiç kimse işin sırrını veremez. İşin sırrı şiiri düzyazı gibi yazmak ve bu da yapılması en zor şey.

Mary Hemingway'den, *How It Was, p.352*

Bir şey daha. Sembolizm falan yoktu. Deniz denizdir. Yaşlı adam yaşlı adamdır. Çocuk çocuktur ve balık balıktır. Aynı şekilde köpek balıkları da sırf köpek balıklarıdır. İnsanların sembolizm dediği şey saçmalık. Bundan ötesini ancak zaten biliyorsan görürsün.

Bernard Berenson'a, 1952

Selected Letters, s. 780

Sahiden iyi bir eseri defalarca okusan da nasıl yapıldığını anlayamazsın. Çünkü iyi edebiyatta daima bir gizem vardır ve bu gizem didiklenip incelenemez. Sonu gelmez ve her zaman mevcuttur. Her okuyuşta yeni bir şey görür veya öğrenirsin.

Harvey Breit'a, 1952

Selected Letters, s. 770

Birinci ağızdan öyküler yazmaya başladığında, insanların inanacağı kadar gerçekçi şeyler yazarsan okuyucular neredeyse her zaman yazdıklarının senin başından geçmiş olduğunu düşünür. Bu gayet doğal, çünkü o öyküleri uydururken onları anlatıcının başına gelmiş gibi yazman gerekir. Eğer bunu yeterince iyi kotarırsan, okuyucuyu da olayların kendi başından geçtiğine inandırabilirsin. Böylelikle asıl hedefine yaklaşır, öykünü her türlü gerçekliğin ötesinde gerçek kılarak okuyucunun yaşantısına dahil olmaya ve hafızasının bir parçası haline gelmeye başlarsın. Okurun öykü veya romanı okurken fark etmediği, ama ruhu duymadan hatıralarına ve deneyimlerine sızıp hayatının parçası haline gelen bazı şeyler olmalıdır. Bu da hiç kolay iş değil.

Kennedy Kütüphanesi'nin koleksiyonu yayınlanmamış el yazmalarından,

Rulo 19, 178

Yazarın Özellikleri

Hayatım boyunca sözcüklere onları ilk defa görüyormuşçasına baktım. . . .

Mary Welsh'e, 1945

Selected Letters, s.583

Öncelikle yetenek olmalı, hem de büyük yetenek. Kipling'inki gibi bir yetenek. Sonra disiplin olmalı, Flaubert'de olan cinsten. Sonra ise olasılıkları kucaklayan bir kavrayış ve taklitçiliği önleyecek, Paris'teki standart metre kadar değişmez, katışıksız bir bilinç gerekli. Bunlardan başka, yazar zeki olmalı, önyargısız olmalı ve en önemlisi hayatta kalabilmeli. Bir insanda tüm bu özellikler olsun, üstüne de bir yazarı bunaltan tüm o baskıdan da sağ çıksın. Zaman öylesine kıt ki, yazarın en büyük başarısı hayatta kalmak ve işini bitirebilmektir.

Green Hills of Africa, s. 27

. . . yazarlığı son derece ciddiye almak iki mutlak gereklilikten biridir. İkincisi ise maalesef yetenektir.

By-Line: Ernest Hemingway, p. 214

İyi bir yazarın en mühim yeteneği içindeki sarsıntıya dayanıklı bir zırva dedektörüdür. Bu bir yazarın radarıdır ve tüm büyük yazarlarda vardır.

George Plimpton, "An Interview with Ernest Hemingway"

The Paris Review 18, İlkbahar 1958

Hak ve haksızlık anlayışı olmayan bir yazar roman yazacağına kalkıp özel çocukların gittiği bir okulun yıllığını düzenlesin daha iyi.

George Plimpton, "An Interview with Ernest Hemingway"

The Paris Review 18, İlkbahar 1958

İyi bir yazar mümkün olduğunca her şeyi bilmelidir. Tabii ki her şeyi bilemeyecektir. Büyük yazarlar adeta bilgiyle doğmuş

gibi görünürler. Fakat esasında, diğer insanlara göre daha kısa bir sürede ve bilinçli pratik olmadan öğrenme becerisiyle ve bilgi olarak sunulan şeyi kabul edecek veya reddedecek zekayla doğmuşlardır. Çabucak öğrenilemeyecek bazı şeyler vardır ve onları öğrenmenin bedelini elimizdeki tek şey olan zamanla ağır bir şekilde öderiz, ki onlar hayattaki en basit şeylerdir. Onları bile öğrenmek hayat boyu sürdüğü için insanın hayattan aldığı her bir küçük yenilik çok pahalıya mal olur ve ardında bırakabileceği tek miras da budur. Düzgün yazılmış her roman sıradaki yazarın kullanımına açık toplam bilgiye katkıda bulunurken gelen yeni yazar da doğuştan kullanım hakkına sahip olduğu birikimi anlamak ve özümsemek ve vakti gelince çıkış noktası olarak kullanmak için yaşamının göstermelik de olsa bir kısmını mutlaka bedel olarak ödemek zorundadır.

Death in the Afternoon, s. 191-192

İyi yazarlık gerçek yazarlıktır. Eğer bir adam bir öykü uyduruyorsa öykünün gerçekliği adamın sahip olduğu hayat bilgisiyle ve işine gösterdiği özenle doğru orantılıdır. Böylece uydurduğu şey gerçeğe uygun olur.

By-Line: Ernest Hemingway, p. 215

Fare[1]: Peki ya hayal gücü?

M.: Dürüstlük dışında iyi bir yazarın sahip olması gereken tek şeydir. Hayattan ne kadar çok şey öğrenirse hayal ettikleri o kadar gerçekçi olur. Gerçeğe yeterince yakın hayaller kurabilirse insanlar anlattığı şeylerin sahiden olduğunu, onun yalnızca aktardığını düşünecektir.

By-Line: Ernest Hemingway, p. 215

Fare: Bir yazar için küçük yaşta en iyi alıştırma nedir?

M.: Mutsuz bir çocukluk.

By-Line: Ernest Hemingway, p. 215

1 Editörün notu: "Muhabir" olarak yazan Hemingway "M." Olarak kısaltılmıştır. "Fare" M.'nin genç yazara taktığı addır.

Yazmanın Eziyeti ve Hazzı

Muhabir: Yazar olmaya karar verdiğiniz net bir an hatırlayabiliyor musunuz?

Hemingway: Hayır, kendimi bildim bileli yazar olmak istedim.

George Plimpton, "An Interview with Ernest Hemingway"
The Paris Review 18, İlkbahar 1958

Bence temelde iki kişi için yazarsın. Öncelikle tamamen mükemmelleştirmek amacıyla kendin için, ki durum bu değilse ne ala, sonra da okuma yazma bilsin bilmesin, hayatta olsun olmasın sevdiğin kadın için.

Arthur Mizener'e, 1950
Selected Letters, s. 694

Bugün yine romanım üzerinde çalışacağım. Yazmak güç iş Max, ama hiçbir şey daha iyi hissettirmiyor.

Maxwell Perkins'e, 1938
Selected Letters, s. 474

Bu aralar her gün çalışıyorum ve iyi gidiyor. Hayat çok durağan oldu. Yine de başka her şeyden daha eğlenceli. Hatırlar mısın yaşlı Ford [Maddox] nasıl da sürekli yazardı, [Joseph] Conrad yazarken nasıl acı çekerdi? Yapılacak iş değil vs. derdi. Sen de yazarken acı çeker misin? Ben hiç çekmem. Yazmadığım zaman, veya yazmaya başlamadan hemen önce anam ağlar; sonrasında da bomboş ve bombok hissederim. Fakat hiçbir zaman yazarkenki kadar iyi hissedemem

Malcolm Cowley'e, 1945
Selected Letters, s. 604-605

. . .yazmak asla yapılabileceği kadar iyi yapılamayan bir şeydir. Sürekli bir meydan okumadır ve hayatımda yaptığım her şeyden daha zor. Bu yüzden yapıyorum, ve iyi yapınca mutlu oluyorum.

Ivan Kashkin'e, 1935

Selected Letters, s. 419

La Coruna'da oturmuş kanıt bekliyorum. . . . Şimdiye kadar gelmiş olması lazımdı, dua ediyorum gelsin. Yazdığım kahrolası bir şeyi okumam lazım ki kendimi herhangi bir şey yazmış olduğuma inandırıp nihayet yeni bir şeye girişebileyim. Belki bu hissi bilirsin.

Barklie McKee Henry'ye, 1927

Selected Letters, s. 254

Charlie, hiçbir şeyde gelecek yok. Umarım aynı fikirdesindir. Bu yüzden savaşa benziyor. Her gün ve her gece yüksek olasılıkla öldürülebilir ve bir daha yazmak zorunda kalmayabilirsin. Bana para ödense de ödenmese de mutlu olmak için yazmak zorundayım. Bu berbat hastalıkla doğmuşum. Seviyorum yazmayı. Bu daha beter. Durumumu hastalıktan kabahate çeviriyor. Şimdiye kadarki herkesten daha iyi yazma isteğim ise saplantıya. Saplantı korkunç bir şey. Umarım sende hiç olmamıştır. Bende kalan bir tek o.

Charles Scribner'a, 1940

Selected Letters, s. 503-504

Bilirsin kurgu, daha doğrusu düzyazı yazarlığın en zor kısmıdır. Sırtını yaslayabileceğin güvenilir bir dayanağın yoktur. Elindekiler yalnızca boş sayfan, kalemin ve gerçekliğin kendisinden daha sahici şeyler yaratma zorunluluğundur. Somut olmayanı alıp somutlaştırman ve onu okuyucunun yaşamının bir parçası olabilecek kadar normal göstermen gerekir.

Bernard Berenson'a, 1954

Selected Letters, s. 837

"Yazarlığınızı kendisi başlı başına bir amaç olarak yapmaya değer buluyor musunuz?"

"Ah, evet."

"Emin misiniz?"

"Tamamen."

"Bu çok hoş olmalı."

"Öyle," dedim. "Zaten başka hoş yanı yok."
Green Hills of Africa, s. 26

Hep Helen iyi değilken iyi çalışırdı. Tam kararında huzursuzluk ve sürtüşme varken. Bazen de kaçınılmaz olarak yazmak zorunda olduğu zamanlar olurdu. Bilinçli olarak değil de bağırsağın peristaltik hareketleri gibi. Kimi zaman bir daha asla yazamayacakmış gibi hissetse de eninde sonunda tekrar iyi bir öykü daha yazabileceğini bilirdi.

Her şeyden daha eğlenceliydi. Bu yüzden yaptığını daha önce fark etmemişti. Bu bilinçli bir seçim değil, yalnızca olabilecek en muhteşem zevkti. Bu zevke yaklaşan başka hiçbir şey yoktu.
The Nick Adams Stories, s. 238

Yazmanın kuralı yoktur. Bazen kendiliğinden ve kusursuz bir şekilde gelir. Bazen kayayı matkapla delip parçalamaya benzer.
Charles Poore'a, 1953
Selected Letters, s. 800-801

Ne Hakkında Yazmalı

Bir kitabın en iyi kısımları yazarın sadece tesadüfen kulak misafiri olduğu şeylerden de oluşabilir koca hayatının enkazından da. Biri diğerinden daha iyi değildir.

F. Scott Fitzgerald'a, 1929

Selected Letters, s. 305

Kişisel trajedini unut. Hepimiz zaten baştan hapı yutmuş olsak da adamakıllı yazabilmen için ciddi ciddi incinmen gerekir. Fakat incindiğin zaman da acınla sahtekarlık yapma, kullan onu. Bir bilimadamı tarafsızlığında yaklaş, ancak sırf senin veya tanıdığın birinin başına geliyor diye lüzumsuz önem atfetme.

F. Scott Fitzgerald'a, 1934

Selected Letters, s. 408

Çok komik bir kitap yazmak için önce büyük eziyet çekmek gerekir.

William B. Smith, Jr.'a, 1924

Selected Letters, s. 139

Dostoyevski Sibirya'ya sürgün edilince Dostoyevski oldu. Yazarlar haksızlıkla tıpkı kılıçlar gibi dövülür.

Green Hills of Africa, s. 71

Demek ki çocuklar öykü anlatamaz. Neden biliyor musun? Tahtaya kaldırsan bile anlatamazlar. Eğer bir öykün varsa anlatması kolaydır. İnsanlar inanmasa bile sen dosdoğru ve gerçek bir şekilde anlatabilirsin.

Bir yazar öykülerinin derli toplu olması ve fotoğraflar gibi derinliksiz olmaması için doğal olarak onları uydurmak zorundadır. Ama öyküler yine de bildiklerine dayanır.

Charles Scribner'a, 1949

Selected Letters, s. 678

. . . yazarlıkta ne başarı edindiysem bildiğim şeyleri yazarak edindim.

Maxwell Perkins'e, 1928
Selected Letters, s. 273

Üst kattaki o odada bildiğim her şey hakkında birer öykü yazmaya karar verdim. Yazarlık kariyerim boyunca da bunu yapmaya çalıştım; sıkı ama faydalı bir disiplindi.

A Moveable Feast, s. 12

Yazabileceğin şeyler hakkında yazıp düzgün bir iş çıkartmaya çalışmanın çığır açan dev tablolardan daha iyi olduğuna inanıyorum. Romancıların o muhteşem kitapları kaç yaşında yazdıklarına bir bak.

Maxwell Perkins'e, 1926
Selected Letters, s. 229-230

Asla yapmayacağım tek şey yeni şeyler eskiler kadar popüler değil gerekçesiyle kendimi herhangi bir konuda tekrarlamaktır. İnsanlar daima okudukları en sonuncuya benzeyen öyküler bekler.

Maxwell Perkins'e, 1932
Selected Letters, s. 377

Keşke uçaklar hakkında yazabilecek kadar iyi bir yazar olsaydım. Faulkner bunu *Pylon*'da ne güzel becermişti. İlk olsam tamam da, birinin zaten yapmış olduğu şeyi bir daha yapamazsın.

Hervey Breit'a, 1956
Selected Letters, s. 863

. . . Tolstoy'u ve savaşın bir yazar için ne kadar faydalı bir deneyim olabileceğini düşündüm. Savaş en önemli temalardan biri olmanın yanı sıra, hakkında dürüstlükle yazmanın en zor olduğu olduğu konulardandır. Savaşa tanık olmamış yazarlar savaşı kıskançlıkla bir oyuncak, bir garabet, veya bir hastalık gibi göstermeye çalışsalar da, savaş aslında sadece kaçırdıkları telafi edilemez bir deneyimdir.

Green Hills of Africa, s. 70

Savaş hakkındaki öykülerimde konuyu dikkatli ve dürüst bir şekilde ele alıp birçok açıdan inceleyerek savaşın tüm yüzlerini göstermeye çalıştığımı bilmenizi isterim. Yani sakın bir öykünün salt benim bakış açımı anlattığını düşünmeyin çünkü durum kesinlikle bu kadar basit değil.

Savaşın kötü olduğunu biliyoruz. Yine de bazen savaşmak şart oluyor. Ne var ki savaş hala kötüdür ve bunu söyleyen kimseye yalancı diyemeyiz. Savaş hakkında dürüstçe yazmak son derece karmaşık ve zor bir iş. Örneğin çok basitçe ve kişisel bir şekilde ele alırsak, İtalya'daki savaşta bir çocuk olarak çok korkmuştum. İspanya'da ise ilk birkaç haftadan sonra korkum kalmamıştı hatta gayet mutluydum. Ancak başkalarındaki korkuyu anlamamak veya varlığını inkar etmek kötü yazarlık olur. Sadece bütün olayı şimdi daha iyi anlıyorum. . . .

Asker kaçakları ve kahramanlar, korkaklar ve cesurlar, hainler ve asla hain olamayacak insanlar hakkında eşit derecede anlaşılabilir yazabilmek isterdim. Bu tür insanlar hakkında çok şey öğrendik.

Rus eleştirmen Ivan Kashkin'e, 1939

Selected Letters, s. 480

. . . ihtilaller bir yazar için en iyi, en eksiksiz savaşlardır. Stendhal bir savaş gördü ve ona yazmayı Napoleon öğretti. Aslında herkese öğretiyordu da, başka kimse öğrenmedi.

Afrika'nın Yeşil Tepeleri, s. 71

Sana "Konunun Önemi" başlıklı bir deneme yazmamı ister misin? Savaşı kaçırmaktan dolayı bu kadar hassas olmanın sebebi savaşın olabilecek en iyi konu olması. Azami materyali bir araya getiriyor, aksiyonu hızlandırıyor ve normalde görmen için bir ömür geçmesi gereken türlü şeyi meydana çıkarıyor. *Three Soldiers*'ı müthiş bir kitap yapan savaştı. *Streets of Night*'ı berbat yapan da Boston. . . . İkisi de diğeri kadar güzel yazılmıştı; bana yanıldığımı söylediğini duyar gibiyim. Belki de yanılıyorumdur. Senin de görünüşe göre keşfetmiş olduğun üzere aşk da iyi bir konu. Diğer önemli konular zen-

ginleri ve fakirleri yaratan para konusu. Ayrıca açgözlülük. Beyler, bu çocuk nutuk çekmekten yoruldu. Yavan bir konuda yazmanın acizlik olduğunu söylemek zorundayım. Cinayet iyi bir konu, bir dahaki kitabına nefis bir cinayet koy ve gerisini düşünme.

F. Scott Fitzgerald'a, 1925

Selected Letters, s. 176-177

Dünyada yapılabilecek en zor şey insan üzerine gerçekten dürüst düzyazı yazmak. Önce konuyu tanımalı, sonra da nasıl yazılacağını bilmelisin. İkisi de bir ömürlük işler . . .

By-Line: Ernest Hemingway. S. 183

Madam, bütün öyküler yeterince uzayınca ölüme çıkar, ve hiçbir gerçek öykücü de bunu sizden saklamaz.

Death in the Afternoon, p. 122

Yazarlara Tavsiyeler

En temelden başlayarak yazmayı öğrenmeye çalışıyordum.
Death in the Afternoon, s. 2

Başta nasıl olduğuna bak. Yazar tepeden tırnağa enerji ve heves doludur ama okuyucuya hiçbir şey aktaramaz. Sonra enerjini harcarsın, hevesin geçer ama nasıl yazacağını öğrenirsin ve gençliği geride bıraktığında yaptığın iş gençken yaptığından daha iyi olur.
F. Scott Fitzgerald'a, 1929
Selected Letters, s. 306

. . . bazen bir öyküye başlayıp da tıkandığımda ateşin önüne oturur ve küçük portakalların kabuklarını ateşin ucuna doğru sıkıp yanarken çıkardıkları mavi alevleri izlerim. Ayağa kalkar, Paris'in çatıları üzerinden bakarak: "Endişelenme. Nasıl her zaman yazdıysan şimdi de yazacaksın. Tek yapman gereken doğru bir cümle yazmak. Bildiğin en doğru cümleyi yaz," diye düşünürüm. Sonunda o cümleyi yazar ve böylece devam ederim. O sıralar kolaydı bunu yapmak, çünkü daima bildiğim, gördüğüm ya da birinden işittiğim doğru bir cümlem olurdu. Titizlikle veya bir şeyi tanıtır, takdim edermiş gibi yazmaya başlarsam o özenilmiş süslü püslü kısmı kesip atabileceğimi ve yazmış olduğum ilk doğru, yalın açıklayıcı cümle ile yeniden başlayabileceğimi keşfettim.
A Moveable Feast, s. 12

Yazmaya çalışırken, senden beklenenden veya sana öğretilenden farklı hissettiğini bilmenin dışında en zor şeyin olan biteni, yaşadığın duyguları uyandıran esas eylemleri yazıya dökmek olduğunu fark ettim. Gazetede yazarken ne olup bittiğini anlatır, bir veya başka bir taktikten faydalanarak o gün olmuş herhangi bir şeyi belli bir algı çerçevesine oturtan güncelliğin de yardımıyla okuyucuya amaçladığın duyguyu iletebilirsin. Ama esas mevzuya, duyguyu yaratan ve bundan bir ya da on yıl sonra, hatta biraz şans ve sade bir anlatımla

sonsuza dek aynı doğrulukta olacak eylem ve olgu sekansına hakim değildim ve buna ulaşmak için elimden geleni yapıyordum.

Death in the Afternoon, s. 2

Benim için . . . mesele bir tasvir sorunuydu ve bir gece uyanıp gerçekten görmüş olduğum ama sanki hafızamın sınırlarımın tam dışında kalan şeyi hatırlamaya çalışıp sonunda tamamen başardığımda çözdüm. (Matador) suratı beyaz ve kirli, pantolonunun ipek kumaşı belden dize kadar yırtılmış bir şekilde ayağa kalkarken kiralık pantolonun, yırtık iç çamaşırının pisliği ve uyluk kemiğinin temiz, dayanılmaz derecede temiz beyazlığıydı gördüğüm ve önemli olan şey buydu.

Death in the Afternoon, s. 20

Fare: Bir yazar kendini nasıl eğitebilir?

M.: Önünde olup biteni izle. Balığa gittik diyelim, herkesin tam olarak ne yaptığını gör. Balığın zıplaması seni keyiflendiriyorsa bu duyguyu uyandıran eylemi net olarak bulana dek hafızanı tara. Oltanın sudan yükselişi mi, misinanın üzerindeki damlalar düşene dek bir keman teli gibi gerilmesi mi, yoksa suya vurması ve zıpladığında sıçrattığı sular mı? Etraftaki sesleri ve söylenenleri hatırla. Sende duygu uyandıran şeyi, heyecanı yaratan eylemi bul. Sonra bunu net olarak okuyucunun da anlayabileceği ve seninle aynı şekilde hissedebileceği şekilde yaz. Bu dört dörtlük bir egzersizdir.

Fare: Tamamdır.

M.: Veya değişiklik olsun diye başkasının kafasına gir. Sana fırça attığımda kendini nasıl hissettiğin kadar benim kafamdan geçenleri de duyumsamaya çalış. Carlos Juan'a küfrederken ikisinin tarafından da bak. Sadece kimin haklı olduğunu düşünme. Bir insan olarak durum ya olması gerektiği gibidir, ya da değildir. Bir insan olarak kimin haklı kimin haksız olduğunu bilirsin. Karar vermen ve bu kararları uygulaman gerekir. Bir yazar olarak ise yargılayamazsın, anlamalısın.

Fare: Tamamdır.

M.: Şimdiyi dinle. İnsanlar konuşurken onları tamamıyla dinle. Kendi söyleyeceğin şeyi düşünme. İnsanların büyük kısmı çoğu za-

man ne dinler ne de izler. Bir odaya girdikten sonra çıktığında odadaki her şeyi biliyor olmalısın ve üstelik sadece bununla da kalmamalısın. Eğer o oda sana bir şey hissettirdiyse, sana o hissi verenin ne olduğunu net bir şekilde bilmelisin. Bunun pratiğini yap. Şehre indiğinde tiyatronun önünde bekle ve insanların taksi veya otomobillerden inişlerinin bile birbirinden ne kadar farklı olduğuna bak. Pratik yapmanın binlerce yolu vardır. Ayrıca daima diğer insanları düşün.

By-Line: Ernest Hemingway, s. 219-220

İkinci olarak, insanların sorularına verdikleri cevaplar dışında söylediklerini dinlemeyi uzun zaman önce bıraktın. Dinlemene gerek bıraktırmayacak kadar iyi malzemen de vardı. Bir yazarı kurutan budur işte, (hepimiz kururuz, bunu kişisel bir hakaret olarak alma) dinlememek. Her şeyin kaynağı budur. İzlemek, dinlemek. Yeterince iyi görüyorsun. Ama dinlemeyi bıraktın.

F. Scott Fitzgerald'a, 1934

Selected Letters, s. 407

. . . Pamplona değişti elbet, ama esas biz yaşlandık. . . . Her şeyin yok olduğunu gördük ve yine göreceğiz. Harika olan ise dayanmak, işini yapmak, görmek, duymak, öğrenmek ve anlamak; ve bildiğin bir şey varsa onu vakti gelince öyle çok da geç kalmadan yazmak. Eğer bir bütün olarak net bir şekilde görebiliyorsan dünyayı, bırak kurtarmak isteyenler kurtarsın. Zira o zaman gerçeğine uygun yaptığın her parça bütünü yansıtır. Mesele çalışmak ve bunu yapmayı öğrenmektir.

Death in the Afternoon, s.278

". . . önceden bilmiyormuşum gibi okumaya çalışıyorum, böylece oku oku bitmeyecek.

A Moveable Feast, s. 138

Görüyorsun, tüm öykülerimde karşı tarafa gerçek hayat hissini vermeye çalışıyorum. Bunu hayatı yalnızca betimlemek veya eleştirmek için değil gerçekten yaşatmak için yapıyorum. Yani benim bir

yapıtımı okurken onu yaşarsın. Bunu da kitabına güzel olan kadar kötüyü ve çirkini de koymadan yapamazsın. Çünkü her şeyin güzel olması inandırıcı olmaz. Hayat böyle değil. İstediğim şekilde yazmanın tek yolu her iki tarafı, üç hatta dört boyutu göstermek.

Dr. C. E. Hemingway'e, 1925
Selected Letters, s. 153

Yazarlığımı analiz etmeye ve el işçiliğini bir kenara bırakarak betimlemek yerine yaratmaya başladığımdan beri yazmak harikulade bir işe dönüştü. Ancak çok da zordu ve bir roman kadar uzun bir şeyi nasıl yazacağımı hiç bilmiyordum. Bazen tüm sabahı bir paragraf üzerinde çalışarak geçiriyordum.

A Moveable Feast, s. 156

İstediğim etkiyi yaratmak için sözcükler ve doğrudan ifadeler yerine dolaylı anlatım kullanmaya çalışırım her zaman. Ama belki de doğrudan ifadeler kullanmaya da ihtiyacımız var.

Owen Wister'a, 1929
Selected Letters, s. 301

Hayatım boyunca üstünde çalıştığım, kolayca ve rahatça okunmasını, kısa gözükmesine rağmen gözle görülür dünyanın ve insanın iç dünyasının tüm boyutlarını içermesini amaçladığım roman [*Yaşlı Adam ve Deniz*] işte bu. An itibariyle yazabileceğim en iyi düzyazı örneği.

Charles Scribner'a, 1951
Selected Letters, s. 738

[Ezra Pound] . . . bana tıpkı sonradan belli durumlarda belli insanlara güvenmemeyi öğreneceğim gibi sıfatlara güvenmemeyi öğreten adamdı.

A Moveable Feast, s. 134

Bir ülkeye ilk bakışın çok kıymetlidir. Belki de başkalarından çok senin için ama olsun. Yine de, yazdığını sonradan ne yaparsan yap

ama bunu mutlaka kelimelere dökerek ifade etmeye çalışmalısın.

Green Hills of Africa, s. 193

Gertrude'un [Stein] beni haşlamasını seviyorum çünkü insanın burnunu Kaf Dağı'ndan indiriyor, hatta yere sürtüyor. Kitabı çok beğendiğini söyledi ama esas bilmek istediğim neresini ve neden beğenmediğiydi. Başarısız kısımların hayal gücüm yerine görsel hafızamdan yola çıkarak yazdığım kısımlar olduğunu söyledi.

F. Scott Fitzgerald, 1929

Selected Letters, s. 310

İspanya'ya gittim.... Amacım Cezanne gibi taşraya odaklanmak, ufak ufak çalışıp günümü gün ediyorum.... 100 sayfa uzunluğunda ve hiçbir şey olmuyor, taşra müthiş ve hepsini kafamdan uydurduğum için hepsi gözümün önünde ve bir kısmı tam olması gerektiği gibi oluyor . . .

Gertrude Stein'a, 1924

Selected Letters, s. 122

Yapmaya çalıştığım şey taşrayı öyle bir anlatmak ki bitirdiğinde sözcükleri unutmuş olacaksın ama Taşra bir parçan olmuş olacak. Bunu yapmak çok zor çünkü yazdığın sürece taşrayı bütünüyle ve sürekli görmek, ama romantikleşmekten kaçınmak zorundasın.

Edward O'Brian'a, 1924

Selected Letters, s. 123

Bazı günler taşrayı o kadar iyi yazardım ki neredeyse bir açıklığa çıkmak ve tepeye tırmanıp gölün ucunun ötesindeki dağları görmek için ormanın içine dalabiliyordum.

A Moveable Feast, s. 91

Cezanne'ın çizdiği gibi yazmak istiyordu.

Cezanne önce işin tüm püf noktalarıyla başlamıştı. Sonra hepsini en ufak parçalarına ayırıp esas istediğini inşa etmişti. Bunu yapmak felaket zordu. O en iyisiydi; daima en iyisi. Buna tapınma dene-

mezdi. Nick taşra hakkında yazmak ve Cezanne'ın resimde yaptığını edebiyatta yapmak istemişti. Bu insanın içinden gelmeliydi. Püf noktasıyla falan yapılacak şey değildi. Kimse taşra hakkında daha önce böyle yazmamıştı. Kendisini bu sebepten neredeyse kutsalmış gibi hissediyordu ve ölümüne ciddiydi. Dişinle ve tırnağınla bunu sen de yapabilirdin; ve eğer gözlerini iyi kullanırsan

The Nick Adams Stories, s. 239

Hava durumunu şu lanet kitabına koymayı unutma. Havanın nasıl olduğu çok önemlidir.

John Dos Passos'a, 1932

Selected Letters, s. 355

Noktalama konusundaki tavrım olabildiğince gelenekseldir. Eğer sahada kriket sopalarıyla bilardo istekalarına izin verilseydi golfün ne anlamı kalırdı? Kendi reformlarını yapma hakkını elde etmen için önce sıradan ekipmanla herkesten çok daha iyi olabileceğini kanıtlaman gerekir.

Horace Liveright'a, 1925

Selected Letters, s. 161

Sözlüğe ihtiyaç duyan bir yazarın aslında yazmaması lazım. Sözlüğü baştan sona en az üç defa okuyup bitirmiş ve çoktan ihtiyacı olan bir başkasına ödünç vermiş olmalıydı. Bir yere uyan yalnızca belli sözcükler vardır ve benzetmeler (getirin bakayım sözlüğümü) arızalı mühimmattan farksızdır (şu an için daha aşağılayıcı bir şey düşünemiyorum).

Bernard Berenson'a, 1953

Selected Letters, s. 809

Muhabir: Genç yazarlara gazetede çalışmayı önerir misiniz? *Kansas City Star*'daki eğitiminizin size ne kadar yardımı dokundu?

Hemingway: *Star*'da basit, açıklayıcı cümlelerle yazmayı öğrenmek zorundaydık. Bunun herkese faydası vardır. Gazetede çalışmanın bir yazara kesinlikle zararı olmaz; hatta zamanında bırakmayı

becerebilirse faydası dokunur.

George Plimpton, "An Interview with Ernest Hemingway"
The Paris Review 18, İlkbahar 1958

Bu kitap için çok çalıştım. Neredeyse bitti. Geriye kalan tek şey şu olağanüstü sihirli son dokunuşu gerçekleştirmek.

Archibald MacLeish'e, 1936
Selected Letters, s. 453

Bir kitabı bitirdikten sonra duygusal olarak tükenmiş oluyorum. Eğer değilsem duyguyu okuyucuya bütünüyle aktaramamışım demektir. Her neyse, en azından bende böyle oluyor.

Charles Scribner'a, 1952
Selected Letters, s. 778

ÇALIŞMA ALIŞKANLIKLARI

Fare: Öykülerinizi sonunda ne olacağını bilerek mi yazıyorsunuz?

M.: Neredeyse hiçbir zaman. Uydurmaya başlıyorum ve yazarken ne olacaksa olmasına izin veriyorum.

By-Line: Ernest Hemingway, s. 217

Fare: Bir yazar günde ne kadar yazmalı?

M.: Durmak için en iyi zaman kitabın en rahat ilerlediği ve sırada ne yazacağını bildiğin zamandır. Her gün bunu yaparsan asla tıkanmayacağın bir kitap yazarsın. Sana söyleyebileceğim en değerli şey bu, unutmamaya çalış.

Fare: Tamamdır.

M.: Rahatça yazabiliyorken bırak ve ertesi gün başına tekrar oturana kadar hiç düşünme ve endişelenme. Böylece bilinçaltın sürekli olarak bu konu üzerinde çalışacaktır. Eğer bilinçli olarak düşünür ve tasalanırsan fikri öldürürsün ve beynin daha çalışmaya başlamadan yorulmuş olur. Bir roman yazmaya başladığında ertesi gün ne yazacağını hakkında endişelenmek kaçınılmaz olandan korkmaya benzer. Her halükarda devam etmek mecburiyetindesin. Yani korkunun ecele faydası yok. Roman yazabilmek için bunu öğrenmek zorundasın. İşin en zor kısmı romanı bitirmektir.

Fare: Endişelenmemek nası öğrenilir?

M.: Düşünmeyerek. Düşünmeye başladığın anda kendini durdur. Başka şeyler düşün. Bunu öğrenmen şart.

By-Line: Ernest Hemingway, s. 216-217

Yazı yazdığım zaman yazdıklarımı sonradan okumak benim için elzemdi. Ne yazdığını düşünmeyi bırakmazsan ertesi gün devamını getirene kadar konuyu öldürürsün. Alıştırma yapmak, bedenen yorulmak gerekliydi ve sevdiğin kişiyle sevişmek harika bir duyguydu. Her şeyden daha güzeldi. Fakat sonrasında, için boşaldığında, tekrar başlayana dek konu hakkında düşünmemek ve tasalanmamak için okumak lazım. Yazarlığımın pınarını son damlasına dek kurutmak

yerine dibinde hala ilham varken durmayı ve gece boyunca kendisini besleyen kaynaklarla yeniden dolmasına izin vermeyi öğrendim.

Çalıştıktan sonra kafamı yazmaktan uzaklaştırmak için bazen Aldous Huxley, D. H. Lawrence veya o ara kimin kitabı basıldıysa onu veya Sylvia Beach'in kitaplığından veya rıhtımdaki dükkanlardan bulabildiğim kitapları okurdum.

A Moveable Feast, s. 25-26

Kalemi bıraktığım andan itibaren ertesi gün yeniden yazmaya başlayana kadar yazdıklarımı hiç düşünmemeyi de yine o odada öğrendim. Böylelikle bilinçaltım konu üzerinde çalışmaya devam ederdi. Bu sırada diğer insanlara kulak vermeyi, çevremdeki şeylerle ilgilenmeyi, öğrenmeyi umuyordum. Bir yandan da okuyarak işim hakkında fazla düşünüp yazma yetimi kaybetme riskinden kurtulurdum. Hem şans hem disiplin yardımıyla iyi biş iş çıkardığımı düşünerek o merdivenlerden inmek muhteşem bir duyguydu ve işte o zaman Paris'te istediğim her yere gitmekte özgürdüm.

A Moveable Feast, s. 13

Bir öyküyü bitirdikten sonra hep bomboş hissederim kendimi. Aynı anda hem mutlu hem de mutsuz, sanki seviştikten sonraki gibi. Çok güzel bir öykü yazdığıma emin olsam da ancak ertesi gün okumadam tam olarak ne kadar iyi olduğunu anlayamazdım.

A Moveable Feast, s. 6

Fare: Yazmaya başlamadan önce daha önce yazdıklarınızın ne kadarını okursunuz?

M.: En iyisi her gün en baştan başlayıp düzelte düzelte kaldığınız yere kadar gelerek oradan devam etmektir. Yazdıklarınız artık bunu her gün yapmanıza izin vermeyecek kadar uzadıysa her gün iki üç bölüm kadar geriye gidin, haftada bir de baştan sona okuyun. Böylece bütünlük sağlayabilirsiniz. Ayrıca yazı rahatça akarken durmanız gerektiğini unutmayın. Bu, kendinizi kurutana dek devam etmenin aksine akışı canlı tutar. Eğer durmazsanız ertesi gün kendinizi bitap ve devam edemeyecek halde bulursunuz.

By-Line: Ernest Hemingway, s. 217

Scott'ın EDEBİYATA yaklaşımı fazla ciddi. Olayın yalnızca elinden geldiğince iyi yazabilmek ve başladığın şeyi bitirmek olduğunu anlayamadı.

Arthur Mizener'a, 1950
Selected Letters, s. 695

En berbat ve çaresiz haldeyken devam etmelisin. Bir roman için yapılacak tek şey vardır, o da lanet şeyin sonunu getirene kadar durmadan devam etmektir.

F. Scott Fitzgerald, 1929
Selected Letters, s. 306

Şunu [*Silahlara Veda*] mümkünse burada bitirip birkaç ay bir kenara kaldırmak ve sonra yeniden yazmak istiyorum. Bitmiş bir kitabı tekrar yazmak bir buçuk iki aydan daha uzun sürmüyor. Ama benim için tekrar yazmaya girişmeden önce kitabın iyice dinlenmesini beklemek çok önemli.

Maxwell Perkins'e, 1928
Selected Letters, s. 276-277

Teslim tarihine kadar kitaptan uzaklaşmak için ne kadar sürem olduğunu bana bildir. Ne kadar vaktim olursa o kadar iyi, çünkü uzaklaşmak sıcağı sıcağına göremediğim şeyleri görmeme, öyküdeki boşlukları doldurmama ve gereken yerleri sağlamlaştırmama imkan tanıyor.

Charles Scribner'a, 1949
Selected Letters, s. 684

Buraya dönünce kitabı [*Silahlara Veda*] yeniden yazmaya başlamak için can atar oldum. Fakat bitireli yalnızca bir ay oldu ve büyük ihtimalle Florida'ya iyice yerleşene kadar bir kenara bırakmak daha iyi olacak. *Güneş*'i [*Güneş de Doğar*] Eylül'de bitirmiş ve yeniden yazmaya Aralık'a kadar başlamamıştım. Bu kitap üzerinde çalışırken hep

bir gün önce yazdıklarımın üzerinden gittiğim için bunu yeniden yazmak çok değişiklik gerektirmeyecek. Yine de yazarken keyif aldığım ama bunu okuyucuya aktaramadığımı hissettiğim yerleri bulabilmek için bir süre dokunmayacağım.

Maxwell Perkins'e, 1928
Selected Letters, s. 285

Genellikle sabahları yazmaya başlamadan önce hiçbir şey okumam ki işe kimsenin yardımı olmaksızın, etkisi altında kalmaksızın ve sunduğu muhteşem örneklere veya omzumun üstünden beni izlemesine maruz bırakılmaksızın girişebileyim.

Bernard Berenson'a, 1952
Selected Letters, s 790

Tek gerekenler mavi kaplı not defterleri, iki kurşun kalem ve bir kalemtıraş (çakı çok ziyan ediyordu), mermer kaplı masa, sabahın erken saatlerinin kokusu ve biraz temizlik yapmaktı. Sağ cepte şans için bir at kestanesi ve tavşan ayağı taşınırdı. Tavşan ayağının kürkü çoktan yıpranmış, kemikler artık aşınmaktan pürüzsüzleşmişti. Pençeler cebin astarını tırmalarken şansın yanında olduğunu bilirdin.

A Moveable Feast, s. 91

İşte bitirene kadar bunu [Çanlar Kimin İçin Çalıyor?] yazmaya devam edeceğim. Keşke yazdığım kadarını gösterebilseydim sana ama uğursuzluk getirir. Hakkında konuşmak da öyle.

Maxwell Perkins'e, 1939
Selected Letters, s. 482

Harika bir roman yazacağım. Ne var ki, konuşmanın yazmaya göre kolay olmasının cazibesine kapılıp da ondan bahsetmeyeceğim.

F. Scott Fitzgerald'a, 1927
Selected Letters, s. 261

Göstermenin veya anlatmanın kelebeklerin kanatlarını ve şahinin tüylerindeki düzeni bozacağına inandığımdan yazdıklarımı kim-

seye okutmam, ama iki hafta önce Miss Mary'ye okuttum. Kuleye kapanmış kendi kendimle mi oynuyorum yoksa kimseyi kandırmadan harıl harıl çalışıyor muyum bilmek ister diye düşündüm.

Lillian Ross'a, 1948

Selected Letters, s. 649

Bu zenginliklerin cazibesi altında elinde silah olan her adamla dışarı çıkmaya hevesli bir av köpeği veya sonunda kendisini olduğu şey için takdir eden birini bulmuş bir eğitimli bir sirk domuzu gibi saf ve budalaydım. Her günün yeni bir parti olabileceği gerçeği hayatıma güneş gibi doğmuştu. Hatta romanın düzelttiğim kısımlarını yüksek sesle okuma raddesine bile gelmiştim ki bu bir yazarın düşebileceği en zavallı durumdur ve onun için kar yağışı çatlakları tamamen kapatmadan önce buz üstünde ipsiz kaymak kadar tehlikelidir.

"Olağanüstü olmuş, Ernest. Tek kelimeyle harika. Ne kadar harika anlatamam," dediklerinde "bu dallamalar beğeniyorsa bir sorun vardır," demek yerine kuyruğumu memnuniyetle sallıyor ve güzel bir çubuk kapıp getirmek için hayat denen partiye balıklama atlıyordum. Eğer profesyonelce davranabilseydim ilkini yapardım, gerçi bir profesyonel gibi davransaydım zaten yazdıklarımı kimseye okumazdım.

A Moveable Feast, s. 209

Kendi çalışmaların hakkında konuşmak çok zordur çünkü eğer iyiyse ne kadar iyi olduğunu sen biliiyorsundur ama bunu söylemek çok boktan hissettirir.

Malcolm Cowley'e, 1945

Selected Letters, 603

Yazarlığım hakkında konuşmaya başlayınca dinlemeyi bıraktım. İnsanların yazarlığım hakkında yüzüme karşı konuşmaları midemi bulandırıyordu.

A Moveable Feast, s. 127

Yazmak ve gezmek zihnini, olmadı kıçını büyütür ve ben yazar-

ken ayakta durmayı severim.

Harvey Breit'a, 1950

Selected Letters, s. 700

Yazarlığa ilk başladığında sen çok eğlenirsin, okurların ise hiç. Bu yüzden daktilo kullansan da olur; hem daha pratik hem de daha zevkli. Yazmayı öğrendikten sonra tüm amacın her şeyi, her algıyı, görüntüyü, hissi, mekanı ve duyguyu okuyucuya aktarmak olur. Bunun için de yazdığın şey üzerinde tekrar tekrar çalışman gerekir. Kalemle yazarsan okuyunun istediğin şeyi alıp almadığından emin olmak için üç farklı bakış açın olur. Yazdığını önce okuduğunda, ikinci olarak da daktilo ettiğinde, son olarak da redaksiyon sırasında tekrar inceleme fırsatın olur. Önce kalemle yazmak yazdığını üçte bir oranında daha fazla düzeltme şansı sunar. 0.333 bir sporcu için epey iyi bir ortalamadır. Ayrıca eserin katılaşmasını geciktirir ve bu da düzeltmeyi kolaylaştırır.

By-Line: Ernest Hemingway, s. 216

Kimse sıcak aylarda bitap düşmeden aralıksız çalışamaz. Çalışma rutinini kırmak için ilkbahar, yaz ve sonbaharda Golf Stream'de balık tutmaya gideriz.

By-Line: Ernest Hemingway, s. 472

İyi miyim kötü mü depresyonu sanatçının ödülü olarak bilinir...

Yaz çalışma şevkini kıran bir zaman. Ölümün geldiğini sonbaharda çocuklar kağıda kalem koyduklarında hissettiğin gibi hissetmezsin.

Herkes tomurcuklarını yitirir. Sonuçta bu şeftali gibi çürüyeceğiz anlamına gelmez. Bir silah veya eyer yıprandıkça iyileşir, insanlar da tanrının gözünde öyledir. Taze olan, rahat olan her şeyini kaybedersin ve bir daha asla yazamayacakmışsın gibi gelir. Fakat meşguliyetinle beraber birikimin de artar ve eski enerjinden daha çok malzeme çıkartabildiğin anlar yakalarsın.

F. Scott Fitzgerald'a, 1929

Selected Letters, s. 306

Hiçbir yazım bu kadar hızlı geçmemişti. Nisan'ın ilk haftasından beri yaptığım gibi hızlı çalışınca günler bulanıklaşıp birbirine karışıyor. . . . Yedi buçuk gibi uyanıp kahvaltı ediyorum ve genelde dokuz civarı masanın başına geçip öğleden sonra ikiye kadar aralıksız yazıyorum. Sonrası ise bir dahaki güne kadar adeta tamamen boşlukta süzülmek gibi.

Mrs. Paul Pfeiffer'a, 1939

Selected Letters, s. 491

Hoş, sıcak, temiz ve sevimli bir kafeydi. Eski yağmurluğumu kuruması için askıya asıp kullanılmaktan eski yüz bağlamış ıslak fötr şapkamı sıranın üstündeki rafa koydum ve bir *café au lait* söyledim. Garson kahvemi getirdiğinde yağmurluğumun cebinden bir not defteri ve tükenmez kalem çıkardım ve yazmaya koyuldum. Michigan hakkında yazıyordum, ve öyküdeki gün de gerçekteki gibi hoyrat, soğuk ve fırtınalıydı.

A Moveable Feast, s. 5

Önümüzde katlanmamız gereken sadece altı haftalık kötü hava kaldı. Ondan sonra kendini yazmaya zorladığın havalar yerine insanın içinden yazmak getirecek havalar başlayacak. Ben basit bir yazarım, kitaplarımdaki hava neredeyse her zaman dışarıdaki havayla aynıdır. Yazdıklarımı okuyan hiç kimseyi bu yazın havasına maruz bırakmak istemem. Zaten klimalı bir odada yazıyorum ve bir uçağın basınçlı kabininde yazmak kadar yanlış bir şey bu. Yazmasına yazıyorsun ama sanki bir serada olanın tam tersi oluyor. Büyük ihtimalle hepsini yırtıp atacağım ama bir ihtimal sabahlar tekrar hayat dolduğunda yazdıklarımın iskeletini kullanabilir ve kemiklerin arasını sabah saatlerinin kokuları, kuş sesleri ve bu bağ evinin kış aylarında Afrika'ya benzeyen tüm güzellikleriyle doldurabilirim.

Bernard Berenson'a, 1954

Selected Letters, s. 838

Mayıs'ta tempomu biraz düşürdüm . . . çünkü doktor Nisan'da çok çalıştığımı söyledi ve Mayıs balık tutmak ve Miss Mary'yle seviş-

mek için güzel bir ay. Kendimi yazmaya verdiğimde sevişmeyi azaltmam gerekiyor çünkü ikisi aynı depodan yiyor.

Charles Scribner'a, 1948
Selected Letters, s. 636

Kitap yayınlamak yazmak için çok örseleyici. Fazla sevişmekten bile daha beter. En azından çok seviştiğinde başka hiçbir ışığa benzemeyen berrak, belli belirsiz bir parıltın olur.

Bernard Berenson'a, 1952
Selected Letters, s. 785

Rahat ve huzurlu bırakıldığım ölçüde işlev gösterebiliyorum.
Grace Hall Heminway'e, 1929
Selected Letters, s. 296

Yazmayı çok seviyordum ve yazmaktan başka hiçbir şeyden almadığım kadar zevk alıyordum. Charlie'nin [Scribner] günlük yazdığım sözcük sayısıyla dalga geçmesi beni veya yazarlığı pek iyi anlamamasından ve 422 sözcüğü tam istediğin biçimde kağıda dökmüş olmanın verdiği mutluluğu asla bilemeyecek olmasındandı. 1200 veya 2700 yazdığın günler ise inanamayacağı kadar mutlu ederdi insanı. Günlük iyi yazılmış 400 ve 600 sözcük arasının benim için en uygun hız olduğunu fark ettiğimden beri bu sayıyla mutluyum. Yine de sadece 320 sözcük yazmışsam da iyi hissediyordum.

Maxwell Perkins'e, 1944
Selected Letters, s. 557

Sözcükler hakkında endişelenme. Bunu 1921'den beri yapıyorum. Paydos edip ilk viski-sodamı içerken sözcükleri sayarım. Sanırım buna telgraf yazarken alıştım. Çünkü bazı yerlerden haber yollamak sözcük başına bir dolar yirmi beş sentti ve bu paraya değmesi için aşırı ilginç şeyler yazmak zorundaydın yoksa kovulurdun.

Charles Scribner'a, 1940
Selected Letetrs, s. 503

Büyük ve okunaklı bir şekilde yazıyorum, okuyabilirsen bana büyük yardımı olur çünkü daktilodan (yeni aldığım) nefret ediyorum ama tozlanmasın diye örtülü duran eski daktiloda da yazamam çünkü içinde hala kitabın [*Afrika'nın Yeşil Tepeleri*] 594. sayfası var ve çıkarmak uğursuzluk getirir.

Bernard Berenson'a, 1955

Selected Letters, s. 847

Yazarken yazmaya ilk başladığım otel odasının kasvetine geri dönerim. Herkese bir otelde kaldığını söyle ama aslında bir diğerine yerleş. Yerini bulduklarında da taşraya taşın. Orada da bulduklarında başka bir yere. Gazete okumaktan daha zor bir şey yapamayacak kadar bitkin düşene dek çalışmaya devam et. Sonra ye, tenis oyna, yüz veya iş sersemliğiyle ne yapıyorsan onu yap ki organların çalışsın ve ertesi gün yine yaz.

Thomas Shevlin'e, 1939

Selected Letters, s. 484

Yazmadığım için utanç duyuyorum. Gazeteciler, fotoğrafçılar ve gösterişli gösterişsiz türlü çılgınlıklara boğulmuştum. Bir kitabın tam ortasındaydım ve biraz seks sırasında rahatsız edilmeye benziyordu.

Gen. E. E. Dorman-O'Gowan'a, 1954

Selected Letters, s. 843

Şu anki durum organizasyon becerisine sahip bir adamın yaratıcı yazarlığın bir aşağı bir yukarı eşya taşıyan bir asansör gibi iş görme, tesisatçıları denetleme, sızıntı yapan çatıyı baştan yapma, evin elektrik kablolarını döşeme, su tesisatını kurma ve doktorların merdiven çıkmasını yasakladığı birini merdiven çıkmaktan alıkoyma gibi birçok işle aynı anda yapılabileceğini göstermesi için harika bir fırsat. Malesef bu harika fırsat benim gibi kadrini bilmeyen birinde ziyan oluyor. Aslında yazmaya çalışmayı bıraksam gerisi kolay.

Mrs. Paul Pfeiffer'a, 1932

Selected Letters, s. 348

Mazeretlerin geçerli olmadığı çetin bir iş kolundayım. Yazdığın iyidir ya da kötüdür ve bir kitabın olabileceği kadar iyi olmasını sağlayabilecek binlerce sebep aynı şekilde kötü olmasına neden olduğunda bahane yerine geçmez. İyi iş çıkartmak zorundasın ve gerçekten yazar olmak isteyen biri önündeki engellere yenilerini ekliyorsa aptaldır. Küçük başarılara sığınmak, fakir arkadaşlara iyilik yapmak gibi şeyler yalnızca pes etmenin farklı bir yoludur.

Mrs. Paul Pfeiffer'a, 1932

Selected Letters, s. 350

İşte tüm bunlar yüzünden sana yazmadım. Başka çeşit çeşit gecikmeler da oldu ama hiç müsamaha göstermiyorum. Kapımda İspanyolca Bay H. önceden randevu almayan kimseyle görüşmemektedir yazan bir tabelam var. İçeri kabul edilmeme sıkıntısından evime gelmeyerek kurtulabilirsiniz. Böylece buna rağmen gelenlere küfretme hakkım doğuyor.

Maxwell Perkins'e, 1947

Selected Letetrs, s. 616-617

Muhabir, çalışırken gelen ziyaretçilerin gözünü korkutmak için cüzzam benzeri tuhaf bir hastalığı varmış gibi görünen ve gelenleri kapıda karşılayıp "Bay Hemingway ben, bayıldı ben size." diyen ihtiyar bir zenci kiraladı.

By-Line: Ernest Hemingway, s. 192

Charles Baudelaire'in mor bir ıstakoza tasma takıp Latin Mahallesi'nin aynı sokaklarında gezdirdiği o eski güzel günlerden beri kafelerde iyi şiir pek yazılmıyor. Bence o zaman bile Baudelaire ıstakozunu birinci kattaki resepsiyoniste teslim ediyor, kloroform şişesini tıpalanmış bir şekilde lavabonun başına koyup *Fleurs du Mal*'i kendisinden önceki ve sonraki tüm sanatçılar gibi kendi fikirleri ve kağıdıyla tek başına ter dökerek dokuyordu.

By-Line: Ernest Hemingway, s. 25

Prensip olarak asla yemekten sonra, yazmadan önce ve yazar-

ken içki içmezdim.

A Moveable Feast, s. 174

P.S. Sen içmez misin? Alkolden hafif hor görürcesine bahsettiğini fark ettim. Ben on beş yaşımdan beri içiyorum ve bana o kadar zevk veren az şey var. Bütün gün beynini çalıştırıyor ve ertesi gün tekrar çalıştırman gerektiğini biliyorsan viski dışında ne fikirlerini değiştirmeni ve onları farklı düzlemlere çekmeyi sağlayabilir ki?

Ivan Kashkin'e, 1935

Selected Letters, s. 420

Hiçbir zaman bir ayyaş, hatta düzenli içici bile olmadım. (Olduğuma dair dedikodular duyarsın, böyle yakıştırmalar içki içen insanlarla ilgili yazan herkese yapılır.) Tek istediğim sükunet ve yazmak için fırsat. Yazdığım hiçbir şeyi sevmeyebilir ama bir anda bir şeye bayılabilirsin de. Ama en azından içten bir şekilde yazdığıma inan.

Grace Hall Hemingway'e, 1927

Selected Letters, s. 244

Bir süredir içmiyorum, bara gitmiyorum. Dingo'ya gitmiyorum, Dome veya Select'e de. Kimseyle görüşmüyorum. Görüşmeyi de düşünmüyorum. Alışılmamış bir yazarlık tecrübesi deniyorum. Büyük ihtimalle sonu kibire çıkacak.

F. Scott Fitzgerald'a, 1926

Selected Letters, s. 217

Yazarlar yalnız çalışmalıdır. Birbirlerini sadece işlerini bitirdiklerinde, o zaman bile çok sık olmamak şartıyla görmelidirler. Aksi takdirde New York'taki yazarlar gibi olurlar. Sadece etrafındakilerden ve içinde bulundukları şişeden bilgi ve besin almaya çalışan bir dolu sülük. Bu şişe bazen sanat olur, bazen para bazen de paraya tapma. Ama bir kere o şişeye girmişlerse orada kalırlar. Şişeden çıkarlarsa yalnızlık çekerler. Yalnız olmayı istemezler. İnançlarını paylaşacak biri yokken korkarlar.

Green Hills of Africa, s. 21-22

Sanat yalnızca birey tarafından üretilebilir. Mühim olan tek şey bireydir ve akımların tek yaptığı mensuplarını başarısızlık olarak nitelendirmektir.

Death in the Afternoon, s. 99-100

Gerçek manada yazmak yalnız bir hayattır. Cemiyetler yazarın yalnızlığını bir ölçüde hafifletse de sanmıyorum ki yazısını iyileştirsin. Yazar yalnızlığını üzerinden attıkça sosyal çevrelerde itibarı artar ama genellikle yazdıkları kötüleşir. Çünkü bu iş yalnız yapılan bir iştir ve eğer yeterince iyi bir yazarsa her gün ya ebediyetle yahut ebediyetin yokluğuyla yüzleşmek zorundadır.

Nobel ödülü kabul konuşmasından alıntı

Carlos Baker'dan

Ernest Hemingway: A Life Story, s. 528-529

Karakterler

K.C. Star'daki eleştiriye ilişkin güzel mektubun için teşekkür ederim. Doktorlu öyküyü beğenmiş olmana sevindim. . . . Dick Boulton ve Billy Tabeshaw'u öyküye gerçek isimleriyle koydum çünkü Transatlantic Review'u asla okumayacaklarına adım gibi emindim. Michigan taşrasıyla ilgili birkaç öykü yazdım. Taşra daima gerçektir, öykülerde olup biten ise kurgu.

Dr. C. E. Hemingway'e, 1925

Selected Letters, s. 153

Mac'in olayı buydu. Mac hayata çok yakın çalışırdı. Evvela hayatı özümsemen, ardından kendi insanlarını yaratman gerekir. Gerçi Mac'in malzemesi vardı.

Öykülerinde Nick hiçbir zaman kendisi değildi. Nick'i o uydurmuştu. Tabii ki hiç doğum yapan kızılderili bir kadın görmemişti. İyi olan da tam olarak buydu. Bunu kimse bilmiyordu. Karaağaç yolunda doğum yapan bir kadın görmüş ve ona yardım etmeye çalışmıştı. Olayın aslı bundan ibaretti.

The Nick Adams Stories, s. 238

Olay şu: Oak Park hakkında yazacak harika bir romanım vardı, fakat yazmadım çünkü yaşayan insanları incitmek istemedim. Bence bir adam babasının kendini vurmasından ya da annesinin babasına bunu yaptırmasından para kazanmamalı. . . . Tom Wolfe etkili bir dille kaleme alınmış kendi hayatı dışında hiçbir şey hakkında yazmadı. Ben ise artık becerebilirdiğim kadarıyla anasını sattığım dünyanın tümü hakkında yazmak istiyordum. Başlangıçta gerçek olaylar hakkında birkaç kısa öykü yazmıştım ve bunlardan iki tanesi insanları incitti. Kendimi çok kötü hissettim. Ondan sonra öykülerimde gerçek insanları yazdığımda yalnızca kendisine karşı saygımı tamamen yitirdiğim ve silkip kendine getirmek istediğim kişileri tercih ettim. Kulağa ne kadar asilce geldiğinin farkındayım ama zırvadan ibaret değil. *Güneş de Doğar*'da kendisini Coen'le özdeşleştiren herif [Ha-

rold Loeb] bir gün gelip "Ama neden beni sürekli ağlattın?" demişti.

Dedim ki: "Bak, eğer o sensen öykü benim ağzımdan yazılmış demektir. Bir silah mermisiyle kamışım kopmuş gibi bir halim var mı, veya olur da seninle dövüşsek ağzını burnunu dağıtacağımdan şüphen? Bunu bilecek kadar boks yaptık seninle. Hem sana bir sır vereyim, gerçekten bir erkek için çok sık ağlıyorsun."

Şimdi, tekrar Oak Park konusuna dönecek olursak bir edebiyatçı olarak ben hala hayattayken aile sırlarımı deşmenin görevin olduğunu hissedebilirsin. Sanıyorum Oak Park'taki kimse beni sevmiyordur. İyi arkadaşım olanlar ya öldü ya da gitti. Ben Oak Park'ı boş verdim ve bir daha da hedef almadım. Memleketini bombalamak istemezsin neticede, orayı terk ettiğin gün memleketin olmayı bırakmış olsa bile.

Aile işlerime bulaştığında bu artık özel hayatın ihlaline giriyor ve sana durman için ihtarname çektim. Her türlü ahlak ve görgü kuralı ihlalinin savunulabilir olduğu yorumlamalar vardır. Fakat eminim ki sen de Oak Park hakkında yazmış olsaydım incelemekte sonuna kadar hakkın olduğunu kabul edersin. Ne var ki yazmadım.

Charles A. Fenton'a, 1952

Selected Letters, s. 754

Hatırlar mısın Charlie ilk savaşta en çok yaptığım şey özellikle hastanede ve nekahat dönemindeki adamların konuşmalarını dinlemekti. Onların deneyimleri insanın hafızasında kendisininkilerden daha canlı kalabiliyor. Kendi deneyimlerini ve onlarınkileri kullanarak yaratıyorsun. Ülkeyi biliyorsun, iklimi de. Bir de elinde tüm cephenin veya bölgenin 1/50000, veya bulabilirsen 1/5000 ölçekli bir haritası oluyor. Sonra başka insanların deneyimlerini, birikimini ve kendi bildiğini harmanlayarak yaratıyorsun.

Sonra orospu çocuğunun teki çıkıp o savaşta savaşmadığını ispatlıyor. Pekala. Dr. Tolstoy Borodino'daki savaşta bulunmadı ama o da Sivastopol'e tanık oldu. Borodino sırasında daha yoktu. Ama bildiklerinden yola çıkıp uydurabilirsin, sonuçta hepimiz allahın cezası bir savaş görmedik mi?

Charles Poore's, 1953

Selected Letters, s. 800

Kitabı [*Buruktur Gece*] hem beğendim hem beğenmedim. Sara ve Gerald'ın muhteşem bir tasviriyle başladı. . . . Sonra ise onlarla oynamaya başladın, kökenlerini değiştirmeye, başka insanlara dönüştürmeye, ama bunu yapamazsın Scott. Gerçek insanlar hakkında yazıyorsan onlara sahip olduklarından farklı anne babalar veremezsin. (Onları oldukları şey haline getiren aileleri ve başlarından geçenlerdir.) Onlara yapmayacakları şeyleri yaptırtamazsın. Kendini, beni, Zelda'yı, Pauline'i, Hadley'i, Sara'yı veya Gerald'ı alıp kullanabilirsin, ancak onları gerçektekiyle aynı tutar ve normalde davranacakları gibi davrandırırsın. Birini başkasına dönüştüremezsin. Yaratmak harika bir şeydir fakat gerçekte olamayacak bir şeyi yaratmamalısın.

En iyi işlerimizi çıkarmak için de yapmamız gereken tam olarak budur. Her şeyi kafadan uydurmalı fakat bunu gerçeğe o kadar yakın bir şekilde yapmalıyız ki, sonradan her şey aynen kitaptaki gibi gerçekleşmeli.

Kahretsin, insanların geçmiş ve gelecekleriyle o kadar fütursuzca oynamışsın ki gerçek karakterler değil fevkalade sahte siciller oluşturmuşsun. Sen ki herkesten daha iyi yazabilirsin ve yetenekle öylesine dolup taşıyorsun ki herkesten iyi yazmak mecburiyetindesin de, bu ne böyle? Scott, tanrı aşkına yaz ve kimi üzüp kırdığına aldırmadan gerçeği yaz ama bu salakça tavizleri verme. Örneğin Gerald ve Sara hakkında yeterince şey biliyorsan öyle iyi bir kitap yazarsın ki hissettikleri tek şey gerçekten başlarından geçenleri okuyormuş duygusu olur.

F. Scott Fitzgerald, 1934

Selected Letters, s. 407

. . . bildiklerine dayanarak yazmalı, yaratmalı ve insanların mazilerine sadık kalmalısın.

F. Scott Fitzgerald's, 1934

Selected Letters, s. 407

Gerçek insanlar hakkında öyküler yazmak çok iyi bir fikir değil

ama yazıyorsan da telefon numaraları ve adresleri dışında gerçek hayattakinin birebir aynısı olmalılar. Gerçek insanlar hakkında yazıyor olmanın tek geçerli mazereti bu. McAlmon'ın da her zaman yaptığı budur. Sonra da kim olduğu anlaşılmasın diye karakterlerini flulaştırır ama sanatçı olmadığı için genelde okuyucunun da görüşünü bulandırır.

Ernest Walsh'a, 1926
Selected Letters, s. 186-187

Bir şeye çok dikkat et. Üçüncü ciltte kalkıp de mükemmel karakter yaratayım deme. Stephen Daedelus'lar istemiyoruz, Joyce'u kurtaranların Bay ve Bayan Bloom olduğunu unutma. Şu boku şahane bir edebi yapıt haline gelmekten alıkoyacak tek şey bu. Şerefli bir komünist yazarken herifin muhtemelen sürekli otuzbir çektiğini ve bir yılan gibi haset dolu olduğunu aklından çıkarma. Bırak insan, insan, insan olsunlar, sembole dönüşmelerine izin verme. Türlerin ekonomik sistemden önce ortaya çıktığını unutma . . .

John Dos Passos'a, 1932
Selected Letters, s. 354

Yazar bir roman yazarken karakter değil yaşayan kişiler yaratmalıdır. Karakter bir karikatürdür. Kitabında harika karakterler olmasa da bir yazar kişileri yaşatmayı başarıyorsa kitabın kendi içinde bir bütün olarak, bir roman olarak kalıcı olma şansı vardır. Yazarın konuşturduğu kişiler müziğin, modern resmin, edebiyatın veya bilimin büyük ustalarından bahsediyorlarsa o zaman kitapta da bu konulardan bahsetmeliler. Eğer kişiler bu konularda kendiliklerinden değil de yazar tarafından konuşturuluyorlarsa o zaman yazar sahtekardır. Bunu ustalar hakkında ne çok şey bildiğini göstermek için yapıyorsa da gösteriş yapmaya çalışıyordur. Yazarın bir cümlesi veya bir benzetmesi ne kadar iyi olursa olsun tam olarak ihtiyaç duyulduğu ve başka bir şeyin dolduramayacağı yere konmuyorsa eser hodbinlik uğruna rezil ediliyor demektir. Düzyazı mimarlıktır, dekorasyon değil; kaldı ki barok çoktan geçmişte kaldı. Yazarın makaleler halinde ucuza satabileceği entelektüel kanaatlarini bir kitaptaki kişiler olarak

sunulunca daha çok kar getiren yapay yaratım karakterlerin ağzına koyması karlı bir kariyer seçimi sayılabilir ancak katiyen edebiyat değildir. Kitaptaki kişiler ustalıkla oluşturulmuş karakterler olmamalı, yazarın özümsediği deneyimlerinden, birikiminden, kafasından, kalbinden, varlığının her zerresinden çıkmalıdır. Yazar gerekli ciddiyet kadar şansa da sahipse onları bütünüyle dışarı yansıtabilir ve bu sayede çok boyutlu ve uzun süre kalıcı olurlar.

Death in the Afternoon, s. 191

Sanırım üç veya dört tanesi dışında *Silahlara Veda*'daki her sözcük ve olayı ben yarattım. Kitabın en güzel kısımları hep kurmaca. *Güneş de Doğar*'ın da yüzde doksan beşi safi hayal ürünü. Onda da gerçek insanları aldım ve onların hareketlerini yönlendirdim. Her şeyi uydurdum.

Maxwell Perkins'e, 1933

Selected Letters, s. 400

Her yazar eserlerinin çoğunda vardır. Ama bu o kadar da basit değil. Bay Young'a *Güneş de Doğar*'ın yaratılış hikayesini anlatabilirdim örneğin. Fikri, yaralandığım zaman yün kumaş parçalarının testislerimde neden olduğu enfeksiyon verdi. Bu vesileyle idrar ve üreme yollarından yaralanmış diğer gençlerle tanıştım ve penisini kaybetmiş, ama testisleri ve sperm kanalı hasar görmemiş bir erkeğin hayatı nasıl olur diye merak etmeye başladım. Bunu yaşayan bir genç tanıyodum. Böylece onu aldım, Paris'te yabancı bir muhabire çevirdim ve düşünüp birine aşık olduğunu ve aşkına karşılık bulmasına rağmen bu konuda hiçbir şey yapamayacak olmalarının yol açabileceği sorunları bulmaya çalıştım.

Thomas Bledsoe'ya, 1951

Selected Letters, s. 745

Bazı öyküleri aynen oldukları gibi yazıyorum. *Wyoming Şarabı*'nı, şu mektup olanı [*Bir Okuyucu Yazıyor*], *Bir Günlük Bekleyiş*'i, bir diğerini [*Fırtınadan Sonra*] tam Bra'nın başından geçtiği şekilde, *Kraliçenin Annesi*'ni, *Kumarbaz, Rahibe ve Radyo*'yu mesela... Diğerlerini

ise tamamen ben uydurdum; *Katiller*, *Beyaz Fillere Benzeyen Tepeler*, *Yenilmez Adam*, *50,000 Dolar*, *Denizin Değişimi*, *Basit Bir Sorgu* gibi. Benden başka hiç kimse hangilerini sıfırdan uydurduğumu bilemez.

Mesele şu ki ben hepsinin gerçekten olmuş gibi gözükmesini istiyorum. Böylece bunu becerdiğimde o zavallı salak dalyaraklar alt tarafı olanları başarılı bir şekilde aktardığımı söyleyecekler.

Maxwell Perkins'e, 1933

Selected Letters, s. 400

Hadley'nin olduğu tek öykü *Mevsim Dışı*, o da zaten gerçekte olanın neredeyse birebir aynısı. Kulağın bir hırgürden sonra her zaman daha isabetli oluyor, yani en azından benimki öyle ve öyküyü bereketsiz bir balık avından döner dönmez daktiloda noktalama bile kullanmadan yazıverdim.

F. Scott Fitzgerald'a, 1925

Selected Letters, s. 180

ÖYKÜYE NEYİ KOYMAYACAĞINI BİLMEK

Kılıç balıklarının çiftleşmesini gördüm yani bu konuda bilgim var. Bu yüzden bunu dışarda bırakıyorum. Aynı alanda elliden fazla ispermeçet balinasından oluşan bir balina sürüsü gördüm. Bir defasında neredeyse altmış ayak uzunluğunda bir tanesini zıpkınlamış ve elimden kaçırmıştım. Bunu da dışarda bıraktım. Balıkçı kasabasından öğrendiğim tüm öyküleri de dışarda bırakıyorum. Ama yine de bütün bu bilgiler buz dağının su altındaki kısmını oluşturuyor.

George Plimpton, "An Interview with Ernest Hemingway"
The Paris Review 18, İlkbahar 1958

Öğlen ışığı omuzlarımın üzerinden süzülürken bir köşede oturup not defterime yazdım. Garson bir *café crème* getirdi, soğuyunca yarısını içtim ve kalanını bırakıp yazmaya devam ettim. Yazmayı bıraktığımda göletteki alabalıkları, köprünün derme çatma ayaklarındaki tatlı çalkantıları görebildiğim nehri bırakmak istemedim. Öykü savaştan dönüş hakkındaydı ancak içinde savaşın bahsi geçmiyordu.

A Moveable Feast, s. 76

Mevsim Dışı adlı oldukça basit bir öyküydü ve yaşlı adamın kendisini astığı gerçek sonunu atmıştım. Bunu, bir kısmı bilinçli olarak çıkartmanın öyküyü daha da güçlendireceği ve okuyucuya anladığından fazlasını hissettireceği teorime dayanarak yapmıştım.

A Moveable Feast, s. 75

Eğer bir romancı yazdığı konuya yeterince hakimse bildiği şeylerin bir kısmını kitabına koymayabilir. Okuyucu da eğer yazar yeteri kadar sahici yazabiliyorsa kitapta olmayan bazı şeyleri sanki yazar açıkça yazmışçasına hissedebilir. Bir buz dağının hareketindeki vakar yalnızca sekizde birinin suyun üzerinde olmasından kaynaklanır. Öte yandan kitaplarına bazı şeyleri bilmediği ikoymayan yazarın tek yaptığı eserinde boşluklar bırakmaktır.

Death in the Afternoon, s. 192

Gettysburg Konuşması'nın bu kadar kısa olması tesadüf değildi. Düzyazının kuralları uçuş, matematik veya fizik kanunları kadar değişmezdir.

Maxwell Perkins'e, 1945
Selected Letters, s. 594

Fazla yazmak bana daima cazip geliyor. Ivır zıvırı çıkartmak ve yeniden yazmak zorunda kalmamak için bunu kontrol altında tutmaya çalışıyorum. Daktilonun çağrısına hayır demeyi bilmedikleri için kendini dahi zanneden insan sayısı çok. Halbuki istediğin çok sözcük yazmaksa yapman gereken tek şey yapmacık bir stil benimsemek.

Maxwell Perkins'e, 1940
Selected Letters, s. 501

Kalanların çoğundan daha iyi olmalarına rağmen 100.000 kadar sözcüğü kestim. Dünyanın en çok kesilen kitabı oldu [*Ya Hep Ya Hiç*]. İnsanların sinirine dokunan bu olabilir. Bay Dickens'ın kitaplarındaki gibi ekonomik aile boyu paket havası yok.

Lillian Ross'a, 1948
Selected Letters, s. 648-649

Ed Hotchner geçen hafta *Life* [*A Short Happy Life*] için kullanacaklarımızı otuz-kırk bin kelimeye indirmeme yardım etmek için uğradı, fakat elimizdekileri bozmadan ancak yetmiş bine düşürebildik. Yazdıklarım kısaltmaya gelmiyor pek, hatta alıntı yapmak bile güç. Çünkü ben yazarken de devamlı kısaltıyorum ve böylece her şey bir başka şeye bağlı olduğu için mekan veya kişileri çıkartmak *Güneş de Doğar*'dan çıkartmaktan farksız oluyor.

Charles Scribner, Jr.'a, 1960
Selected Letters, s. 905

Kontratta yalnızca kısaltmalar geçtiği için sözcük sayısında benim onayım olmadan herhangi bir değişik yapılamayacağı elbette yeterince açık. Bu sizin olduğu kadar benim de yararıma çünkü be-

nim öykülerim o kadar sıkı ve katı bir şekilde oluşturulmuştur ki bir sözcüğü değiştirmek bile tüm öykünün akordunu bozabilir.

Horace Liveright'a, 1925

Selected Letters, s. 154

Av kitabı muazzam olmuş ama çok yavan. Muazzamı boşver. Epiği geç. Devasa resimleri güzel yapabilen herkes küçük resimleri de güzel yapar.

Maxwell Perkins'e, 1932

Selected Letters, s. 352

Şunu da unutmamak gerekir. Eğer biri yeterince açık yazıyorsa herkes sahtekar olup olmadığını anlayabilir. Eğer yazar başka hiçbir şekilde elde edilemeyecek bir gizem perdesi yaratmak uğruna sözde sentaks ve gramer kurallarını bozmak yerine direkt ifadelerden kaçınma yolunu seçiyorsa sahtekar olup olmadığının anlaşılması daha uzun sürer. Aynı dertten muzdarip diğer yazarlar da kendi çıkarları için onu yüceltirler. Gerçek gizem, öyküde esrarengiz bir unsur olmadığı hale sırf bilgi eksikliğini ve açıkça ifade etme yetisindeki yetersizliği maskeleme amacı güden beceriksiz yazarlıkla karıştırılmamalıdır. Gizem bir bilinmeyeni ima eder ve birçok bilinmeyen vardır; ancak beceriksizlik ve göstermelik epikle sıvanarak edebileştirilmiş zorlama habercilik bunlardan biri değildir. Şunu da unutma, bütün kötü yazarlar epik tutkunudur.

Death in the Afternoon, s. 54

Tolstoy gibi yazarak kitabı daha büyük, daha bilgece falan filan hale getirebilirim. Ama hemen sonra Tolstoy'u neden atlaya atlaya okuduğumu hatırlıyorum. . . .

Tanrı gibi yazmaktan hoşlanmıyorum. Eleştirmenler bunu beceremediğimi varsayıyorlar, halbuki tek sebep istememem.

Maxwell Perkins'e, 1940

Selected Letters

MÜSTEHCENLİK

Madam, bol keseden kullanmaktan tüm kelimelerimiz anlamını yitirdi . . .

Death in the Afternoon, s. 71

Örneğin benim suçum da yazılarımda "kıyak" sözcüğünü kullanmak. Ancak doğru sıfatın yerine değil yalnızca diyaloglarda kullanıyorum. Düzgün İngilizceyle yazmaya çalışmak ve argoyu sadece diyaloglarda, o da muhakkak gerekiyorsa kullanmak lazım. Çünkü argo kısa zamanda bıktırır. Argo kullanacağım zaman da vadesini doldurup bıktıracak bir şey yazma korkusundan en az bin yılı devirmiş küfürleri tercih ederim.

Carol Hemingway'e, 1929

Selected Letters, s. 308

[*Güneş de Doğar*'daki] küfürleri azaltmaya çalıştım ama yazarken o kadar çoğunu çıkarmıştım ki artık daha fazla çıkarmak olmaz sanırım. Belki de sadece ağzı bozuk bir kitap olduğunu kabullenmeli ve sıradaki kitabın daha az ağzı bozuk ve daha temiz olmasını ummalıyız.

Maxwell Perkins'e, 1926

Selected Letters, s. 213

Anladığım kadarıyla senin kullandığım belli sözcüklerden ötürü eteklerin tutuştu ama bana ne kadarını kabul edebileceğini söylemen lazım ki bu işi çözelim. Ukalalıktan duvarlara küfürlü yazılar yazan bir oğlan çocuğu değilim. Eğer istediğim etkiyi küfür kullanmadan verebiliyorsam mutlaka öyle yapıyorum ama bu her zaman mümkün olmuyor. Ayrıca dilin kanaya kanaya kaybettiği yaşam enerjisini geri kazanması iyidir. Bu çok önemli.

Maxwell Perkins'e, 1933

Selected Letters, s. 396

Durum böyle. "Düzüşmek" diyemiyorsan yerine "cinsel ilişkiye girmek" yazabilir misin, veya "çiftleşmek"? O da olmadı "sevişmek" diyebilirsin sanırım. Senin zevk ve taksirine kalmış.

Arnold Gingrich'e, 1935

Selected Letters, s. 413

Sanırım bazı sözcüklerin kullanımı konusunda anlaşmaya varmışız ve ben de bir sözcüğü yerine bir başkasını koyabilir miyim diye düşünmeden katiyen kullanmıyorum. . . . Bence esas sorun bir sözcüğü sahip olduğu gerçek anlam ve çağrışımlarından bağımsız olarak kullanmakta. Eğer tüm pasaj Rabelaisvari bir müstehcenliğe sahip değilse "osuruk" benzeri bir sözcük tamamen abartılı, yanlış ve aşırı vurgulanmış görünecek ve sayfada sırıtacaktır. Yellenme anlamına gelen eski ve yerleşik bir sözcük olsa da "osuruk"u kullanamazsınız. Yine de aklıma bir ihtimal kullanılabileceği bir durum geliyor. Durum yeterince trajikse makul görülebilir.

Maxwell Perkins'e, 1926

Selected Letters, s. 211

Artık yazı dilinde genellikle kullanılmayan bazı sözcükleri kullandım çünkü hakkında yazdığım insanların kelime dağarcıklarının bir parçasıydılar ve o sözcükleri kullanmadan okuyucuya istediğim duyguyu tam olarak aktarmam mümkün değildi. Arenada gerçekte söylenen lafların onda birini bile yazsam kitabımı kimse basmazdı. İstediğim duyguyu fark ettiysen Ölümün Doğal Tarihi'nde de yaptığım gibi birkaç sözcükle, onları da dolaylı bir şekilde kullanarak ifade etmeye çalıştım.

Yazı dilinden çıkartılmış sözcükleri kullanmamın çocukların yeni öğrendiği ayıp lafları tebeşirle duvarlara yazmasıyla hiç alakası yok. Bunu yapmamın iki sebebi var. İlkini yukarıda yazdım. İkinci sebebim de başka hiçbir sözcüğün tamamen aynı anlamı vermemesi ve söylendiğinde aynı etkiyi yaratmaması.

Böyle sözcükleri kullanırken daima tutumlu davranırım ve zaman zaman okuyucuyu planlı bir şekilde dürtmenin gerekli olduğuna inansam da hiçbir zaman yok yere şoke etmeye çalışmam.

Everett R. Perry'ye, 1933
Selected Letters, s. 380 ve 382

Muhabir: Yazarken hiç o dönemde okuduğunuz şeylerden etkilendiğiniz oluyor mu?

Hemingway: Joyce'un *Ulysses*'inden beri hayır. O da direkt bir etki değildi. Ancak o zamanlar bildiğimiz kelimeler bize yasaklanmışken, tek bir sözcük için savaş vermemiz gerekiyorken Joyce'un kitabının yarattığı etki her şeyi değiştirdi ve zincirlerimizi kırmamızı sağladı.

George Plimpton, "An Interview with Ernest Hemingway"
The Paris Review 18, İlkbahar 1958

Afrika'nın Yeşil Tepeleri İngiltere'de 3 Nisan'da çıktı. Henüz haber almadım. Göze bayağı hoş gelen bir kitap olmuş. Ne fark edecek görmek için, Owen Wister ve diğerlerini memnun etmek için kitaptan kendi isteğimle yedi "lanet olası", bir "orospu çocuğu" ve dört ya da beş "bok" çıkarttım. Bakalım bu şekilde batacak mı çıkacak mı. Doğrusu Jonathan Cape Ltd.'nin hatrına bir "saksocu lavuk"u silemediğim için üzgünüm.

Maxwell Perkins, 1936
Selected Letters, s. 444-445

Sözcükler konusuna takan tek kişi sen değilsin. Kitabına uygun olsun diye birkaç mektubu kesmek istersen o senin bileceğin iş. Sana kopyasını yollarım hangisi hapse yollar hangisinde sorun yok görürsün. Bütün bu işin içine sıçayım. Böyle tamam gibi. Yasaya uygun, değil mi?

Maxwell Perkins'e, 1932
Selected Letters, s. 362

Başlıklar

Bir öykü kitabı başlığı bulmaya çalışıyorum. Yeterince vakit ayırırsan mutlaka iyi bir başlık bulursun. Zor olan kısım iyi gözüken birçok seçenek arasında doğru olanı bulabilmek, bu da vakit alıyor.

Arnold Gingrich'e, 1933

Selected Letters, s. 386

Şöyle bir başlığa ne dersin

Çanlar Kimin İçin Çalıyor

Bir Ernest Hemingway Romanı

. . . Bence bir başlıkta olması gereken sihre sahip. Belki söylemesi birazcık zor. Ama belki de kitap sayesinde kolaylaşır. Her neyse, buna kadar otuzdan fazla başlık düşündüm, hepsi de olurdu ama çanları benim için çaldıran bir tek bu oldu.

Maxwell Perkins'e, 1940

Selected Letters, s. 504

Ne alemdesin? Sence *Kadınsız Erkekler* iyi bir başlık olur mu? Eski Ahit'teki Vaiz kitabını baştan sona okudum ama bir türlü başlık bulamıyorum Fitz. Belki tanışmışsındır, Perkins kitap için bir başlık istedi. Perkins ne tuhaf herif diye düşündüm, fikrin antikalığına bak. Kitap için bir başlık istiyor. Garip ama gerçek. O ara Gstaad'daydım ve başlık bulmak için bütün kitapçıları dolaşıp İncil aradım. Ama puştların küçük kahverengi ahşap oyma ayıcıklardan başka bir şey sattığı yoktu ki. Bir süre "Küçük Ahşap Oyma Ayıcık" diye kitap seslendirip eleştirmenlerin yorumlarını dinlemeyi düşünmedim değil. Şansıma İngiliz bir rahip ertesi gün kasabadan ayrılıyordu da Pauline onun İncil'ini ödünç aldı . . . Sonuç olarak, Fitz, kitabı baştan sona gözden geçirdim. Yazı ufacıktı ve bayıldığım Vaiz kitabını dinlemeyi kabul eden herkese okudum. Bir süre sonra yalnız kaldığımda allahın belası İncil'e küfretmeye başladım çünkü hiçbir başlık bulamamıştım; gerçi şimdiye kadar duymuş olabileceğin tüm iyi başlıkların kaynağı oradaydı. Ama Kipling gibi adamlar benden önce gelip iyi olanları si-

lip süpürmüşlerdi. Ben de nonoşlarla entel kokanaları tavlama umuduyla kitabın adını *Kadınsız Erkekler* koydum.

F. Scott Fitzgerald'a, 1927

Selected Letters, s. 260

Martha [Gellhorn] harıl harıl başlık arıyor [*Liana*, 1944]. Başlık bulmaya çalışmak pokerde kart çekmeye çok benzer. Çeker durursun ve elinde bir sürü işe yaramaz kart birikir, ama eğer azimle devam edersen sonunda iyi bir elin olur. Ama bayağı zorlanıyor bu ara, çünkü her yıl daha çok cevher keşfedilip kullanılıyor ve bulunacak güzel başlık sayısı azalıyor. John Donne'da hala kullanılmamış birkaç harika örnek var ama bir aileden iki kişinin aynı madene dadanması utanç verici olur. İncil'den araklayan o kadar çok kişi oldu ki artık kimsenin umrunda değil. Bu yüzden bence Marty'nin hala nice kıymetli fikrin gömülü olduğu Vaiz veya Meseller'i okumasını sağlamalıyız.

Maxwell Perkins'e, 1943

Selected Letters, s. 547-548

Silahlara Veda'nın başlığını Yzb. Cohn'un eserinde okuyana kadar kendim uydurdum sanıyordum, halbuki oradan almışım. *Bizim Zamanımızda*'danınkini de benzer şekilde. Ezra Pound'un fark ettiği üzere *English Book of Common Prayer*'dan yürütmüşüm. Gişe coşkusu biraz sönsün de, *Silahlara Veda* güzel bir başlık olacak bence. "Veda" zaten sanırım dildeki en güzel sözcük, "silahlar» da kitabın hak ettiğinden daha çok ses getirecektir. Bu başlık daha çok ve iyi savaş sahneleri içeren bir kitaba layık.

Arnold Gingrich'e, 1932

Selected Letters, s. 378

Diğer Yazarlar

Bence bugüne kadar sana bir şey katabilecek herhangi bir yazı yazmış herkesten yazarlık hakkında bir şey öğrenebilirsin.

F. Scott Fitzgerald, 1925

Selected Letters, s. 176

Fare: Bir yazar nasıl kitaplar okumalı?

M.: Neleri alt etmesi gerektiğini bilmek için her şeyi okumuş olmalıdır.

Fare: Her şeyi okuması mümkün değil.

M.: Neyin mümkün olduğundan bahsetmiyorum. Ne yapması gerektiğinden bahsediyorum. Tabii ki okuyamaz her şeyi.

Fare: Peki o zaman hangi kitaplar olmazsa olmaz?

M.: Tolstoy'dan *Savaş ve Barış* ve *Anna Karenina*, Yüzbaşı Marryat'ten *Midshipman Easy*, *Frank Mildway* ve *Peter Simple*, Flaubert'den *Madame Bovary* ve *Duygusal Eğitim*, Thomas Mann'dan *Buddenbrooklar*, Joyce'tan *Dublinliler*, *Sanatçının Bir Genç Adam Olarak Portresi* ve *Ulysses*, Fielding'den *Tom Jones* ve *Joseph Andrews*, Stendhal'den *Kırmızı ve Siyah* ile *Parma Manastırı*, Dostoyevski'nin *Karamazov Kardeşler*'i ve herhangi diğer iki kitabı, Mark Twain'den *Huckleberry Finn'in Maceraları*, Stephen Crane'den *The Open Boat* ve *The Blue Hotel*, George Moore'dan *Hail and Farewell*, Yeats'den *Autobiographies*, De Maupassant'dan, Kipling'den, Turgenyev'den ne varsa, W. H. Hudson'dan *Far Away and Long Ago*, Henry James'in başta *Madame de Mauves*, *Yürek Burgusu*, *Bir Kadının Portresi* ve *The American* olmak üzere kısa öyküleri...

Fare: Çok hızlısınız hepsini yazamıyorum. Daha kaç tane var?

M.: Kalanını başka bir gün söylerim, bunun bir üç katı kadar daha var.

Fare: Bir yazar bunların tümünü okumalı mı?

M.: Bunları ve çok daha fazlasını. Aksi takdirde neyi alt etmeye çalıştığını bilemez.

Fare: Alt etmek derken neyi kastediyorsunuz?

M.: Bak şimdi. Eğer daha iyisini yapamayacaksan önceden yazılmış bir şeyi bir daha yazmanın hiçbir anlamı yoktur. Bizim zamanımızda bir yazarın yapması gereken ya daha önce yazılmamış bir şeyi yazmak ya da ölmüş birini yaptığı işte geçmektir. Ölmüş adamlarla nasıl yarışacağını öğrenmesinin tek yolu. . . .

Fare: Ama bütün bu iyi yazarları okumak cesaretini kırabilir.

M.: O zaman demek ki cesaretinin kırılması gerekiyormuş.

By-Line: Ernest Hemingway, s. 217-218

Modern Amerikan edebiyatının tamamı yalnızca tek bir kitaptan, Mark Twain'in *Huckleberry Finn'in Maceraları*'ndan başlar. Okurken Zenci Jim'in çocuklardan çalındığı yerde bırakın. Asıl son orasıdır. Ondan sonrası safi üçkağıt. Yine de okuduğum en iyi kitaptır. Tüm Amerikan edebiyatı o kitaptan başlar. Öncesi yok, sonrasında da onun kadar iyisi gelmedi.

Green Hills of Africa, s. 22

"Amerika'da yetenekli yazarlarımız vardı. Poe yetenekli bir yazardır. Poe yeteneklidir, olağanüstü bir kurgucudur, ancak ölüdür. Gerek başkasının günlükleri, gerek kendi seyahatlerinden faydalanarak belli şeylerin, gerçek şeylerin, söz gelişi balinaların, iç yüzünü görme şansını yakalamış söz ustalarımız oldu ve bu bilgiyi gösterişli söz sanatlarıyla kekin içindeki kuş üzümleri gibi sarmaladılar. Nadiren de olsa keksiz kuş üzümü bulanlar oldu. Melville mesela. Fakat insanlar söz sanatları yüzünden övdüler onu, halbuki mühim olan o değildi. Aslı astarı olmayan bir gizem atfettiler. . . ."

"Hiçbir zaman bir parçası olmadıkları bir İngiltere'den yeni oluşturdukları bir İngiltere'ye sürgün edimiş sömürgeciler gibi davranarak yazanlar oldu. Bunlar muhafazakarların ufak, kupkuru ve kusursuz bilgeliğine sahip iyi adamlardı, entelektüeller, espri anlayışına sahip Hristiyan mehzebi mensupları."

"Kimdi bunlar?"

"Emerson, Hawthorne, Whittier ve avanesi . . . Hepsi beyefendi takımındandı ya da öyle olmaya çalışırdu. Hepsi saygıdeğer adamlardı. Yazılarında dilde hayatta kalan, insanların konuşurken kullandığı

sözcükleri kullanmazlardı. İnsan bu adamların da bir bedeni olduğuna dair bir emare görmezdi. Kafaları çalışıyordu, orası öyle; cici, yavan ve temiz kafalar.

Green Hills of Africa, s. 20-21

"Peki ya iyi yazarlar?"

"İyi yazar dediğin Henry James, Stephen Crane ve Mark Twain'dir. Büyüklüklerine göre sıralamadım. Büyük yazarları sıralayacak bir ölçü yoktur."

Green Hills of Africa, s. 22

Joyce'a tapmıyorum. Kendisini bir arkadaş olarak çok seviyorum ve teknik olarak kimsenin ondan daha iyi yazabileceğine inanmıyorum. Joyce'tan, çoğunlukla sohbetlerimiz sırasında Ezra'dan, G. Stein'dan çok şey öğrendim . . . Balataları sıyırmadan önce çok şey öğrendim ondan da. Yaşlı Ford'dan onun yaptığı hataları yapmamak dışında hiçbir şey öğrenmedim... Anderson'dan öğrendim bir şeyler ama etkisi çabuk geçti. Küçükken Ring Lardner'ı taklit ederdim ama ondan da bir şey öğrenmedim. Öğrenecek bir şey yoktu, çünkü bir şey bilmiyordu. Tek özelliği gerçek hayattaki konuşmaları iyi taklit etmesi ve uzun zamandır ortalıkta olması. Zavallı adam gerçekten masumiyet dışında her şeyden nefret ediyor olmalı. D. H. Lawrence'tan taşra hakkındaki hislerimi yazmayı öğrendim.

Arnold Gingrich'e, 1933

Selected Letters, s. 384-385

Gertrude Stein'ı geçen sonbahardan beri görmedim. *Making of Americans*'ı hayatımda okuduğum en harika kitaplardan biri.

Sherwood Anderson'a, 1926

Selected Letters, s. 206

E. E. Cummings'in *Enormous Room*'u geçen yıl yayınlanan kitaplar arasında okuduklarımın en iyisiydi.

Edmund Wilson'a, 1923

Selected Letters, s. 105

Miss Stein'dan Karındeşen Jack hakkındaki şu müthiş hikaye *The Lodger*'ı ve bir de Paris'in dışında bir yerde, Enghien les Bains olması lazım, işlenen bir cinayet hakkında bir kitap ödünç aldım. İkisi de kafa dinlendirirken okumak için mükemmeldi. Kişiler inandırıcı, aksiyon ve korku da tamamen gerçekçiydi. Çalışmanın üzerine okumak için bire birdi ikisi de, hatta Mrs. Belloc Lowndes'ın bulduğum bütün kitaplarını okudum. Ama hem çok fazla yoktu hem de hiçbiri ilk okuduğum ikisi kadar iyi değildi. Ben de Simenon'un ilk iyi kitapları çıkana kadar günün veya gecenin o boş saatlerinde okuyabileceğim daha iyi bir şey bulamadım.

A Moveable Feast, s. 27

Fielding veya diğer heriflerin her birinden çok daha iyi bir yazarsın sen, bunu bil ve yazmaya devam et. Senin yazdığın şeyler bana diğer hepsininkilerden daha iyi geliyor ve ben de sersemin teki sayılmam. Yaşayan yazarlar hakkındaki hiçbir haltı okuma. Elinden gelenin en iyisini daima büyüklüklerini (büyüklük değil de çağrışım kabiliyetlerini) bildiğimiz ölmüş yazarlara karşı yapmalı ve teker teker hepsinin hakkından gelmelisin. Neden ilk dövüşünde Dostoyevski'yi istiyorsun? İkimizin de daha önce adamakıllı yaptığı gibi Turgenyev'i yen; üstelik üzerimdeki süre baskısına rağmen (işler çok daha kötü gidebilirdi.) Sonra De Maupassant'ı hakla. (Ciğerlerinde o hırıltı başlayana kadar sıkı çocuktu, hala üç raunt için tehlikeli.) Sonra Stendhal'i haklamayı dene. (Hakla da hepimiz rahatlayalım.) Ne yaparsan yap ama isimlerini bile vermeyeceğim günümüzün zavallı iflah olmaz karakterleriyle dövüşme. Sen de ben de en çok saygı duyduğumuz, en şerefli ustamız Flaubert'i yenebiliriz. Fakat bunun için önce bir tabur olarak verilen komutlara itaat etmeyi öğrenmelisin. . . .

William Faulkner'a, 1947

Selected Letters, s. 624

Faulkner'ın kötü durumda olduğundan haberim yoktu ama *Portable*'ını [*The Portable Faulkner*] hazırlıyor olmana çok sevindim. Yetenek olarak herkesten üstün, ama onda bir tür anlayış eksikliği

var. Bir ulusun hem köle hem özgür olamayacağı gibi bir yazar da şüphesiz aynı anda hem kendini pazarlayıp hem de içinden geldiği şekilde yazamaz. Bir gün tamamen içinden geldiği gibi yazabilecek ve kendisini bunu yapmaktan alıkoyamayacak. Keşke yazarlık konusunda onu sahip olduğum bir at gibi terbiye edip yarıştırabilseydim. Ne kadar güzel yazabiliyor oysa, bir bahar veya güz mevsimi kadar yalın ve karmaşık.

Malcolm Cowley'e, 1945
Selected Letters, s. 603-604

Umarım kulağa çok ukala gelmez ama ben dünya şampiyonu olmak dışında başka hırsı olmayan bir adamım. Mesela Dr. Tolstoy'la katiyen 20 rauntluk bir maça çıkmam çünkü ağzımı burnumu dağıtır. Doktorun dayanıklılığı beni halletmeye yeter de artar bile. Ama altı rauntluğa çıkarım ve bana vurmasına izin vermezsem pestilini çıkarır, belki nakavt bile edebilirim. Ona vurmak kolay olmasına kolay da yumrukları öyle feci ki. Altmış yaşıma gelirsem yenebilirim onu (BELKİ).

Bilgin olsun artık ne kadar iyi olduğunu bildiğim ölmüş yazarları yenmeye çalışıyorum. (Kullandığım dili mazur gör.) Önce Bay Turgenyev'i denedim ve çok zorlanmadım. Bay Maupassant'ı denedim ("de"yi bahşetmeyeceğim ona) ve en iyi öykülerimin dördü yetti yenmeye. Yenildi ve hala yaşıyor olsaydı kendisi de bilecekti yenildiğini. Sonra başka bir adamı denedim (övünmekten ve anlatmaktan utanmaya ya da iyice şımarmaya başlıyorum) ve sanıyorum ki berabere kaldık. Şu diğer ölmüş adam.

Beni kaptığı anda Bay Henry James'in gözüne parmağımı sokar, olmayan taşaklarına bir defa vurup hakeme itiraz ederdim.

Bay Shakespeare (Şampiyon) veya Bay Anonim gibi kimsenin yenmeyi hayal dahi edemeyeceği bazı isimler var. Fakat Bay Cervantes'le hazır olduğu her an memleketi Alcala de Henares'te yirmilik bir maça çıkıp ağzını burnunu kırmaktan memnuniyet duyarım. Yine de Bay C. Çok zekidir ve tüm zamanını çalışarak geçirir, bu nedenle rövanşı onun alması çok muhtemel. İnsanlar işte o üçüncü maçı izlemek için çok şey verecektir...

Romanda Bay Melville ve Bay Dostoyevski'yi alt etmeyi ümit ediyorum. İstikrarlı bir eküri ve pist şartları da zor olduğundan suratlarından çamurdan nasibini almış. Ancak böyle yarışları sonsuza dek koşamazsın. Acısı çıkar.

Biliyorum böbürleniyormuşum gibi geliyor ama ne yapayım, şampiyon olmak istiyorsan kendine güvenin olacak ve tanrı biliyor ki hayatımda başka bir şey istemedim.

Charles Scribner'a, 1949

Selected Letters, s. 673

"Dostoyevski'yi düşünüyordum," dedim. "Bir adam bu kadar kötü, hatta berbat yazıp da nasıl insanın içine böylesine işleyebiliyor?"

A Moveable Feast, s. 137

Burada vaktimi sürekli okuyarak geçiriyorum. Benim gözümde Turgenyev yaşamış en büyük yazar. Belki en büyük kitapları yazmadı ama en büyük yazar oydu. Elbette, bu yalnızca benim görüşüm. *Tekerleklerin Tıngırtısı* adlı kısa öyküsünü okudun mu? *Avcının Notları*'nın ikinci cildinde. Savaş ve Barış bildiğim en iyi kitap ama bir de Turgenyev yazmış olsa ne kitap olurdu bir düşün. Çehov'un toplasan altı yane iyi öykü yazdı. Fakat o amatör bir yazardı. Tolstoy bir peygamberdi. Maupassant profesyonel bir yazardı, Balzac profesyonel bir yazardı; Turgenyev bir sanatçıydı.

Archibald MacLeish'e, 1925

Selected Stories, s. 179

Sylvia Beach'in kitaplığını keşfettiğimden beri Turgenyev'in tüm eserlerini, Gogol'ün İngilizcede basılmış her şeyini, Constance Garnett'ın Tolstoy çevirilerini ve Çehov'un İngilizce çevirilerini okudum. Paris'e gelmeden önce Toronto'dayken Katherine Mansfield'ın iyi, hatta harika bir kısa öykü yazarı olduğunu duymuştum, ancak Çehov'un ardından onu okumak iyi ve ne dediğini bilen anlaşılır ve donanımlı bir hekimin ardından bir kız kurusunun cicili bicili suni hikayelerini dinlemek gibiydi. Mansfield düşük alkollü biraya benziyordu. Su içsen daha iyi. Halbuki Çehov'un suya benzer tek yanı anlatı-

mının duruluğuydu. Gazete haberlerini andıran öyküleri yok değildi ama bazıları da fevkaladeydi.

Dostoyevski'de inandırıcı olmasına karşın inanılmaması gereken şeyler kadar okurken insanı değiştirecek kadar sahici şeyler de vardı. Dostoyevski'de zaaf ve delilik, kötülük ve saflık, kumarın coşkusu Turgenyev'deki manzara ve yollar kadar, Tolstoy'daki askeri manevralar, arazi, subaylar, adamlar ve savaş kadar somuttu. Tolstoy Stephen Crane'in iç savaş hakkında yazdıklarını savaşı sadece büyükbabamın evindeki gibi anı ve günlüklerden ve Brady'nin fotoğraflarından tanımış hasta bir çocuğun dahiyane hayal ürünlerinden farksız gösterdi. Stendhal'in *Parma Manastırı*'na kadar Tolstoy dışında savaşı olduğu gibi yazan birini okumadım. Kaldı ki Stendhal'in bu muhteşem Waterloo tarifi kitabın geri kalanının yavanlığındaki bir vahaydı adeta. Yeni bir edebiyat dünyasına girmek, Paris gibi bir şehirde okumaya vakit bulabilmek . . . bir hazine bulmak gibiydi.

A Moveable Feast, s. 133-134

Turgenyev'in *Babalar ve Oğullar*'ıyla Thomas Mann'ın *Buddenbrooklar*'ının ilk cildini okudum. *Babalar ve O.lar* açık ara en iyi kitabı. İçinde müthiş şeyler yok değil ama hiçbir zaman ilk yazıldığı kadar heyecan verici olmayacak; bu bir kitap için ağır bir eleştiri...

Buddenbrooklar da hakikaten hayli iyi bir kitap. İyi de bir yazar yazsaymış müthiş olurmuş. Böyle bir kitabın 1902'de basıldığını ve geçen yıla kadar İngilizceye çevrilmediğini düşündüğünde *Ana Cadde*, *Babbitt* gibi veya sırf artık iyice sömürülmüş Amerikan ortamıyla ilgili diye küçük arkadaşın Menken'in [H. I. Mencken] heyecanla karşıladığı diğer kitaplar için galeyana gelen insanlara sahip olduğun azıcık saygıyı da kaybediyorsun.

Hiç *Toprak Yeşerince*'yi [Knut Hamsun] okudun mu? Sonra da allah aşkına Thom Boyd'u. . .

F. Scott Fitzgerald'a, 1925

Selected Letters, s. 176

[Ezra Pound] Yazılarında temposunu bulduğunda öyle kusursuz, hatalarında öyle samimi, kusurlarında öyle tutkulu ve insanlara karşı

öyle nazikti ki hep bir çeşit aziz olduğunu düşünürdüm. Aynı zamanda çok da çabuk öfkelenirdi ama belki diğer birçok aziz de öyledir. . . .

Ezra tanıdığım en cömert ve ön yargısız yazardı. Güvensin ya da güvenmesin şairlere, ressamlara, heykeltıraşlara, yazarlara ve başı dertte olan herkese yardımcı olurdu. Herkes için endişelenirdi. Onunla ilk tanıştığım zamanlarda en çok söylediğine göre Londra'da bir bankada işe girmek zorunda kalan ve çalışma saatlerinin yoğunluğu ve biçimsizliği yüzünden şiire vakit ayıramayan T. S. Eliot için endişeliydi.

A Moveable Feast, s. 108 ve 110

Wilder da Dos Passos da "iyi yazar" değiller. Wilder kendi kapasitesinin farkında olan küçük bir yazar. Eleştirmenlerin verdiği gazla kısa sürede şişirilmesine rağmen aynı hızla söndü.

Dos Passos ise genelde mükemmel bir yazardır ve her kitabında kendini her bakımdan geliştiriyor.

Dos da Wilder da aynı sınıftan gelir ancak ikisi de sınıflarını temsil etmez. Wilder *Library*'nin temsilcisidir. Zola da Hugo da berbat yazarlardı, fakat Hugo büyük adamdı. . . . Flaubert ise büyük bir yazardı ama tek bir büyük kitap (*Madame Bovary*), yarısı iyi bir kitap (*Duygusal Eğitim*) ve kahrolası berbat bir kitap (*Bilir Bilmezler*) yazdı.

Stendhal tek iyi kitabı *Kırmızı ve Siyah* olan büyük bir yazardı. *Parma Manastırı*'nın bazı kısımları muhteşem olsa da çoğu işkembeden sallama geri kalanı da çöp.

Paul Romain'e, 1932

Selected Letters, s. 366

Arkadaşlarımın arasında [Joseph Conrad'ı] yermek moda oldu. Hatta bir gereklilik haline geldi. Tek bir yanlış hükmün ölümcül olabileceği edebiyat arenasında yazarken dikkatli olmak gerekir. . . .

Tanıdığım insanlar arasında T. S. Eliot'ın iyi bir yazar olması konusunda olduğu gibi Conrad'ın da kötü bir yazar olduğuna dair görüş birliği var. Bay Eliot'ı öğütüp ince bir toz haline getirerek mezarı üstüne serpmenin Bay Conrad'in geri getirilmekten dolayı öfkeli bir şekilde ortaya çıkmasını ve yazmaya başlamasını sağlayacağını

bilsem yarın sabah ilk iş elimde bir rendeyle Londra'ya doğru yola çıkarım.

By-Line: Ernest Hemingway, s. 132-133

Basmak istememen için aklıma Sherwood'u incitmekten korkman dışında bir sebep gelmiyor. Bence yazarlık yapan hiç kimse hicivden alınmaz.

Horace Liveright'a, 1925

Selected Letters, s. 173

[F. Scott Fitzgerald'ın] yeteneği bir kelebeğin kanatlarındaki tozun deseni kadar doğaldı. O zamanlar o da aynı kelebek gibi desenin ne zaman süpürülüp bozulduğundan bihaberdi. Sonradan zarar görmüş kanatlarının ve yapılarının bilincine vardı ve düşünmeyi öğrendi. Fakat artık uçamıyordu çünkü içindeki uçma aşkı bitmişti ve hatırladığı yalnızca uçmanın bir zamanlar ne kadar zahmetsiz olduğuydu.

A Moveable Feast, s. 147

[Fitzgerald] Closeries de Lilas'tayken bana aslında *Post* için de uygun ve iyi olduğunu düşündüğü öyküler yazdığını, fakat sonradan boyun eğip üzerlerinde dergi çok satsın diye değişiklikler yaptığını anlattı. Bu fikir beni dehşete düşürdü ve bunun fahişelikten farksız bulduğumu söyledim. Kabul etti etmesine ama ileride adam gibi kitaplar yazabilmek için lazım olan parayı dergilerden kazandığını söyledi. Yazarken elinden gelenin en iyisini yapmak için uğraşmadan yazan herkesin yeteneğini ziyan ettiğini düşündüğümü belirttim. Başta öykünün gerçek halini yazdığı için sonradan yaptığı tahribat ve değişikliğin ona zararı olmadığını iddia etti. Dediklerine inanamadım ve fikrini değiştirmek istedim, ancak onu ikna etmek için kullanacağım düşündüklerimi destekleyecek bir romanım olması lazımdı ve henüz öyle bir kitap yazmamıştım.

A Moveable Feast, s. 155-156

Çalışmak ona iyi gelirdi. Paragraf paragraf ilerleyip ticari kaygı gütmeden içten bir şekilde çalışmak. Ama [Fitzgerald] bir paragrafa

bakınca bundan kaç para kazanacağını görüyor ve tüm enerjisini anlık tatmin uğruna buna kanalize ediyor. Adam gibi para kazanmayıp bir de biri çıkıp "olmamış" diyecek diye korkuyor.

Maxwell Perkins'e, 1936
Selected Letters, s. 438

Öykü yazmak fahişelik değil, sadece yanlış bir tercih. Roman yazarak da geçinebilirdin ve geçinebilirsin. Allahın salağı. Şu kitabı yaz artık.

F. Scott Fitzgerald'a, 1929
Selected Letters, s. 307

SİYASET

Sola kaymanın falan benim için özel bir anlamı olmasını ummana gelirsek bu saçmalığın daniskası. Siyasette, edebiyatta, dinde vs. modayı takip etmem ben. Eğer edebiyatçılar sola kayıyorlarsa bir sonraki salınım da kaçınılmaz olarak sağa doğru olur. Bazı sarı piçler de iki yana doğru kayacaklardır. Edebiyatta sağ sol olmaz. Yalnızca iyi edebiyat veya kötü edebiyat vardır. . . .

Devrimi geçtim, daha sokak dövüşü görmemiş zavallı serseriler gelmiş şu büyük politik bilmemneye nasıl kayıtsız kalabiliyorsun diye yazıp çiziyor. Yanılmıyorsam Iowa Davenport'taki bir ekipten bahsediyorum. Bak, hiçbiri hayatlarında o kayıtsızlık dedikleri ruh halini meydana getiren ve biçimlendiren ateşli öfke, nefret, hiddet ve hayal kırıklığı duygularını tatmamışlar.

Şimdi de komünizmi sanki bir Y.M.C.A. (Genç Hristiyan Erkekler Birliği) toplantısının bir boy büyüğü gibi veya zamanında omuz omuza vatan kurtarmışız gibi yutturmaya çalışıyorlar.

Ben allahın belası bir vatansever değilim ve ne sola ne de sağa kayacağım.

Hayatını çalışarak kazanmayan, yani siyaset yaparak veya çalışmadan geçinen sağ, sol, merkez fark etmez bütün politikacı piçleri makineli tüfekle tararım daha iyi.

Paul Romaine, 1932

Selected Letters, s. 363

Eğer kendin işçi sınıfından gelmiyorsan sırf son zamanlarda siyasete aymış eleştirmenleri memnun edeceğim diye proletarya hakkında yazmaya başlayayım deme. Bu adamlar kısa zaman sonra başka bir şeye dönüşürler. Oldukları birçok şeyi gördüm ve hiçbirinin hoş olduğunu söyleyemeyeceğim. Bildiğini yaz, gerçekçi yaz ve isterlerse nerelerine sokabileceklerini söylemekten çekinme. . . . Kitaplar tanıdığın insanlar hakkında olmalıdır, sevdiğin veya nefret ettiğin insanlar; hakkında araştırma yapmanı gerektiren insanlar değil. Eğer yeterince gerçeğe yakın yazabilirsen bir kitabın sahip olabileceği

tüm iktisadi altyapıyı zaten sağlamış olursun.

Bu arada, hazır Noel gelmişken ne hakkında yazdığını çok iyi bilen ve bunu muhteşem bir şekilde yapan birini okumak istersen John O'Hara'nın *Appointment in Samarra*'sını oku.

Sonra vaktin olunca Tolstoy'un *Savaş ve Barış*'ını oku ve Tolstoy'un yazarken büyük ihtimalle kitabın en iyi kısımları olduğunu düşündüğü dev siyasal düşünce pasajlarını nasıl da atlaya atlaya okuyorsun bir gör. Çünkü güncellikleri dışında bir özellikleri vardıysa bile artık ne doğruluk ne de önem arz ediyorlar. Bir de kişilerin ve eylemlerinin ne kadar gerçek, kalıcı ve önemli olduğuna bak. Şu aralar moda diye bir kitabın ne olduğu konusunda seni kandırmalarına izin verme.

By-Line: Ernest Hemingway, s. 184

Belki daha önce sana bundan bahsettim ama yine de bu riski alacağım. Bir vatansever gibi yazıyor olman senin zayıf noktan. Birçok vatansever gördüm ve hepsi de tıpkı çok yara alan diğer herkes gibi öldü ve öldükten sonra vatanseverliklerinin masallardan başka hiçbir şeye hayrı dokunmadı. Düzyazılarına zarar verdiği gibi onlara kötü şiirler de yazdırdı.

Ivan Kashkin'e, 1936

Selected Letters, s. 432

Bir yazar yaşarken siyasi bir davayı benimseyip onun için emek sarf ederek, inancını bir mesleğe dönüştürerek kendisine harika bir kariyer hazırlayabilir. Hele bir de dava başarılı olursa sırtı yere gelmez. Siyaset para almadan çalışmaya veya bir gün voliyi vurma ümidiyle bir süre asgari ücretle yetinmeye benzer. Bir adamın, faşist veya komünist fark etmez, desteklediği grup seçilirse gidip büyükelçi olabilir, milyonlarca kitabı devlet eliyle bastırılabilir veya insanların hayal ettiği daha birçok şey gerçekleşebilir. Çünkü devrimci edebiyatçıların hepsi hırslıdır. Ben devrimlerin evlerin salonlarından, yayıncıların çay muhabbetlerinden, ufak grevlerden ötesine geçtiği zamanları gördüm ve biliyorum. Birçok arkadaşım mükemmel işler bulurken bir kısmı da hapse girdi. Yazdıklarıyla insanlığın bilgi biri-

kimine katacak yeni bir şey bulamadığı takdirde bunların hiçbiri yazara yazmasında yardımcı olamaz. Aksi takdirde gömüldüğünde ölmüş herhangi bir yazar kadar kötü kokacaktır. Tek fark, siyasi ilişkileri varsa cenazesine daha çok çiçek gelir ve sonradan biraz daha kötü kokar.

By-Line: Ernest Hemingway, s. 183

Yazarın Yaşamı

"Önce bana yazara zarar veren gerçek, somut şeyler nedir onu söyle." . . .

"Siyaset, kadınlar, içki, para, hırs. Ayrıca siyaset, kadın, içki, para ve hırsın olmaması." dedim içtenlikle.

Green Hills of Africa, s. 28

Herkes [kurtu] öldürmeye çalışıyor. Herkes ona karşı ve o bir sanatçının olduğu gibi tek başına.

Harvey Breit'a, 1952

Selected Letters, s. 771

Yazıyorum ve satıyorum stop ama zengin olamadım stop tüm yazarlar başta fakirdir sonradan zengin olur stop ben de istisna değilim stop . . .

James Gamble'a telegraf, 1921

Selected Letters, s. 45

İşini yapıp bundan zevk alana yoksulluk koymaz. . . . Bunların tümü para harcamamak dışında kazanma ihtimalinin olmadığı yoksulluğa karşı savaşın bir parçasıydı. Özellikle kıyafet değil de resim satın alıyorsan. Fakat biz kendimizi hiç yoksul gibi görmezdik. Kabullenmezdik bunu. Seçkin insanlar olduğumuzu ve küçümsediğimiz ve haklı olarak güvenmediğimiz insanların zengin olduğunu düşünürdük.

A Moveable Feast, s. 50-51

Yemeği azaltmak gerektiğinde açlığa çok odaklanmamak için kendine iyi hakim olman gerekir. Açlık insanı disipline sokar ve eğitir. Bunu anladığın sürece diğerlerinden ileridesin demektir. Ah tabii, diye düşündüm, param düzenli yemek yemeye bile yetmediğine göre tur bindirmişim demek. Arayı biraz kapatsalar hiç fena olmaz.

A Moveable Feast, s. 75

Glenway Wescott, Thornton Wilder ve Julian Green'in üçü de son bir yılda zengin olurken ben muhabirlikten kazandığım kadarını bile kazanamadım. Üstelik bakacak bir karısı ve çocukları olmayan bir benim. Şu anki telif haklarını zamanları gelene kadar istemiyorum. Tek seferde büyük para kazanmak istiyorum ki yatırım yapabileyim. Edebiyat piyasasının bu canlılığı sonsuza dek sürmeyecek ve sonsuza dek kazanabileceği parayı kazanamamış ve hala da kazanamayan adam kalmak istemiyorum.

Maxwell Perkins'e, 1928
Selected Letters, s. 278

Edebiyatçılık hayatımda henüz telif hakkı ücretlerimi almak kısmet olmadı. Ancak peşinatı düşük tutarak bir gün bunu gerçekleştirmeyi umuyorum.

Maxwell Perkins'e, 1927
Selected Letters, s. 257

. . . Sanatçının dürüstliüğüyle ilgili bir sorun olduğunu düşünmüyorum. Yazmanın kendisi yazmak için para almaktan daima daha heyecan vericidir ve yazmaya devam edebilirsem eninde sonunda para kazanılır.

Maxwell Perkins'e, 1926
Selected Letters, s. 216

Finansal bir darbe konusunda fiziksel olarak yediğim bir darbeden edeceğimden daha fazla mızıldanmak istemiyorum. Paraya feci ihtiyacım var ama şerefsiz, şaibeli veya "hızlı" bir iş yapacak kadar da değil. Umarım bu kadarı yeterince açıktır.

Alfred Rice'a, 1948
Selected Letters, s. 655

Her zaman en önemli şeyin kariyer olduğunu düşündüm. Tıpkı savaş alanındaki bir general gibi işimi yapmak için her şeyi göze alabilirim ve kaybedebileceğim bir şeye katiyen bağlanmam. Fakat artık

yaşadığım sürece başarılı sayılmayacağımı öğrendim. Yaşarken başarı sayılabilecek tek şey para kazanmak, ben de bunu reddediyorum. Bu nedenle ölümümden sonraki şöhretim için çalışacağım, elimden geldiğince askerlerimin (ailem) zayiat vermesini engelleyeceğim ve sahip olduğum sürece elimdekilerin keyfini çıkaracağım.

Mrs. Paul Pfeiffer'a, 1936

Selected Letters, s 436

Gelecek nesiller konusuna gelirsek, tek umrumda olan gerçeğe uygun yazmak. Gelecek nesiller kendi başının çaresine baksın.

Arthur Mizener'a, 1950

Selected Letters, s. 698

". . . Yazarlarımızı çok tuhaf bir hale getiriyoruz biliyor musun?"

"Anlayamadım."

"Onları birçok yolla mahvediyoruz. Başta ekonomik olarak. Para kazanıyorlar. İyi kitaplar eninde sonunda para eder ancak bir yazarın para kazanması sadece tesadüftür. Yazarımız parayı bulunca yaşam standartları yükselir ve işte orada artık zokayı yutmuştur. Evini barkını, karısını vesaire elinde tutmak için çerçöp yazmaya başlar. Kasıtlı değil acele yazdığı için kötü olur yazdıkları. Söyleyeceği bir şey olmadığı, ilham pınarı kuruduğu halde yazar. Çünkü gözünü hırs bürür. Kendisini iyice bir kandırdıktan sonra da bir mazeretin arkasına sığınır ve çerçöp üretmeye devam eder.

Green Hills of Africa, s. 23

Vanity Fair, *Cosmopolitan* vesaireden makale, öykü, yazı dizisi isteyen mektuplar alıyorum fakat bir altı ay ya da bir yıl boyunca hiçbir şey yayınlamayacağım . . . çünkü şimdi çok kritik bir dönemdeyim ve benim için huzur içinde, aklımda piyasanın vaziyeti nasıl, yazdığım başarılı olur mu, hatta basılır mı şüphesi olmaksızın yazabilmek Amerikalı yazarları benim şu akrabamın kıyma makinesine kaptırdığı baş parmağı gibi öğüten para kazanma tuzağına düşmekten çok daha önemli. . . .

Grace Hall Hemingway›e, 1927

Selected Letters, s. 244

Kitabı bitirmek üzere olduğun için nasıl mutluyum anlatamam. Bu aralar moda herkesin yaptığı şeyleri küçümseyip tuvalete mümkün olan en vakur ve zengin şekilde gitmeye çalışmak. Yazmayı bırakıp bunu yapmaya başlayan zavallı piçlere düşen de hiçbir şey beceremeyen ve tek yaptığı tuvalete gitmek olan tiplerle yarışmak.

F. Scott Fitzgerald›a, 1929
Selected Letters, s. 304-305

Bir sanatçı için yapabileceğin iki şey vardır. Ona para ver ve eserlerini sergile. Kişisel olanlar dışındaki tek ihtiyaçları bu ikisidir.

Ernest Walsh'a, 1926
Selected Letters, s. 188

İyi iş çıkarmam için bir süre daha sağlıklı bir istirahate ihtiyacım var. Sağlığım en değerli sermayem ve onu akıllıca kullanmak istiyorum.

Wallace Meyer›e, 1952
Selected Letters, s. 752

Son zamanlarda sıkı çalışıyorum. Başta bayağı içim sıkılıyordu, çok verimsizdim, ondan yazamadım ve üç hafta kadar uykusuzluk çektim. Sabaha karşı iki civarı uyanıp güneş doğana dek çalışmak için küçük eve geçmeye başladım. Çünkü bir kitap yazarken uykusuzluk çekiyorsan beynin geceleri vızır vızır çalışır, kafandaki her şeyi yazarsın ve sabah bomboş ve bitap hissedersin. Fakat yeterince hareket etmediğime kanaat getirdiğim için artık yağmur soğuk dinlemeden çıkıp tekneyle dolanıyorum biraz ve iyi geldi. Beynin normallikten çıkana dek gaza basmaktansa tempoyu yarıya düşürmek, bol bol hareket etmek ve çıldırmamak çok daha iyi. Daha önce şu meşhur melankoliyi hiç tatmamıştım ama deneyimlediğime memnunum, çünkü artık insanların ne yaşadığını anlayabiliyorum. Babamın başına gelenlere daha hoşgörüyle bakıyorum. Fakat şimdi

anlıyorum, hayatı boyunca sürekli fiziksel aktivitede bulunmuş birinin vücudunun ve beyninin iyi çalışması için buna bir motorun yağa duyduğu kadar ihtiyacı var. New York›ta hareketsiz geçirdiğim onca zamandan sonra dönüp kafamı bu denli yormak bir tarafı yağlamadan diğer tarafı çalıştırmak gibiydi. Her neyse, artık iyiyim.

Mrs. Paul Pfeiffer›a, 1936

Selected Letters, s. 435-436

Yazmaya bir veya iki ay ara verdiğim andan itibaren seyahat ederken acayip çılgınca mutlu oluyorum. Öte yandan yazarken bir şey tam istediğin gibi çıkınca da müthiş bir mutluluk hissediyorum. İkisi birbirinden çok farklı ama hayatın ne kadar kısa olduğunu düşünürsen ikisi de bir diğeri kadar önemli.

Ivan Kashkin'e, 1916

Selected Letters, 431

Key West'e gidip bütün bunlardan uzaklaşmak istiyorum. Hayatımda hiçbir şeyden bu kitabın bahsi kadar bıkmamıştım. İnsanlar kitap hakkında güzel güzel mektuplar yazıyorlar ama ben o kadar bıktım ki her mektup bende utanç, rahatsızlık ve hafif bir mide bulantısı uyandırıyor. Yazmak başlı başına zor iş. Düzyazı yazmak zaten tam zamanlı bir iş ve büyük kısmı bilinçaltında yürüyor. Eğer bilinçaltın iş, eleştiri, yorum falan doluysa bir bok yapamıyorsun.

Maxwell Perkins'e, 1929

Selected Letters, 316-317

Piggott'ta [Arkansas] herhalde insanlardan gelip beni rahatsız edemeyecekleri kadar uzaklaşmış olurum ve çalışabilirim. Yeni bir roman üzerinde çalışacağım. Bazı beyefendiler kitap yazarken sosyal kelebekler olabilir ama yazıyorken benimle vakit geçirmek ayak parmaklarında çıban çıkmış huysuz bir ayıyla takılmaktan farksız.

Dr. C. E. Hemingway, 1926

Selected Letters, s. 207

Bana Hotel Quintana/Pamplona/İspanya adresinden yazabilir-

sin. Yoksa sevmez misin mektup yazmayı? Ben yazarım çünkü işten kaytarırken bir yandan bir şeyler yapmış gibi hissetmek için süper bir yol.

F. Scott Fitzgerald'a, 1925

Selected Letters, s. 166

Aptal uzun mektuplarımın kusuruna bakma lütfen. . . . Öykü yazacağıma mektup yazıyorum. Bana zevk veren ufak lüksler bunlar, umarım sana da veriyordur bir nebze.

Bernard Berenson'a,

Selected Letters, s. xxi

Bu mektup baştan savma ve hata dolu. Edebi bir düzyazı denemesi olarak değil haberleşme amacıyla alelacele yazıldı.

Selected Letters, s. ix

Kendine iyi bak ve lütfen bu dandik mektubun kusuruna bakma. Tüm enerjimi şu lanet kitaba saklıyorum. Güzel mektuplar yazıyorsam anla ki Tubby, çalışmıyorumdur.

Gen. R. O. Barton'a, 1945

Selected Letters, s.606

Umarım bu bahar iyi balık yapar. Mektupların için minnettarım ve daha fazla yazamadığım için son derece üzgünüm, ancak hayatını yazarak kazanıyorsan mektup yazmak zor oluyor.

Dr. C. E. Hemingway'e, 1923

Selected Letters, s. 81

Seni görmeyi ve muhabbet edebilmeyi özledim. Konuşurken mektuplarda tumturaklı bir şekilde yazdığımız ıvır zıvırı es geçip doğru düzgün anlaşabiliyoruz.

F. Scott Fitzgerald'a, 1935

Selected Letters, s. 425

Her türlü dedikoduyu anlatmak için çok uygun bir adamım çünkü kulağımdan girdiği gibi ağzımdan çıkıyor.

John Dos Passos'a,
Selected Letters, s. xii

Sana sakinleşmek için yazıyorum lütfen kusuruma bakma. İnsanlar neden yazışmayacakmış anlamıyorum zaten. Eskiden yazıyorlardı. Fakat sanırım artık herkes televizyona çıkma derdinde.

Arthur Mizener'a, 1950
Selected Letters, s. 697

Hayatım boyunca tarafımdan yazılmış hiçbir mektubun yayınlanmasını istemiyorum. Bu vesile ile herhangi bir mektubumu yayınlamamanızı ve başka tarafların yayınlamasına onay vermemenizi talep ediyorum.

Vasilerine
Selected Letters, s. xxiii

Bay H. kendisini Floyd Gibbons veya Tom Mix'in atı Tony gibi parlak bir şöhrete dönüştürmek için yürüttüğünüz reklam teşebbüslerini takdir etmekle beraber katiyen onaylamıyor ve sinema sektörünün özel hayatını rahat bırakmasını rica ediyor.

Maxwell Perkins'e, 1932
Selected Letters, s. 379

Çok rica ediyorum, sakın bana kaç defa ateş edildiği veya kaç defa vurulduğumla ilgili bir şey yazmayın. Cape ve Scribnerlara da askerlik vazifemle ilgili hiçbir şeyi reklam etmemelerini tembihledim. Bundan bahsetmeyi çok yakışıksız buluyorum ve bana verdiği gururu ezip yok ediyor. Savaşa gitmiş, bar kavgalarına katılmış bir adam, bir avcı, bir at yarışçısı veya bir ayyaş olarak değil bir yazar olarak var olmak istiyorum. İsteğim düzgün bir yazar olmak ve bir yazar olarak değerlendirilmek. . . .

Üç yüz mankafa keçi ve sadık köpeğin Karabaş'la beraber küçük, tablo gibi evinde yaşasan ne fark eder? Önemli olan, yazabiliyor musun?

Robert Cantville'e, 1950

Selected Letters, s. 712

İnsan sürekli evde oturamaz ve ne zaman dışarı çıksa olan biten gazetelere çıkıyor. Ancak hiçbir gazete günün ilk ışıklarıyla uyandığımı veya ülkeme gerektiği gibi hizmet ettiğimi yazmaz. . . . Aynı şekilde hayatın boyunca tek arzumun yaşamış en iyi Amerikalı yazar olmak olduğunu ve bunun için canımı dişime taktığımı da gazetelerde bulamazsın.

Robert Cantwell'e, 1950

Selected Letters, s. 709

Lillian Ross okurken açıkçası biraz dehşete düştüğüm kısa bir biyografimi yazmış. Ancak arkadaşım olduğu ve niyetinin iyi olduğunu bildiğim için beni dilediği şekilde göstermeye hakkı var. Bir kızılderili melezi gibi konuştuğumu veya hayatının çoğunu sabahın ilk ışıklarıyla uyanıp harıl harıl yazarak geçiren biri gibi göründüğümü hiç zannetmiyorum. Ama okuduğumda bir romanı yeni bitirmiştim ve böyle zamanlarda birkaç hafta boyunca hiçbir şeyi kafaya takmıyorsun. Bu nedenle bana Life'ta çıkan yazı kadar zarar vereceğini bilmeme rağmen hiç sallamadım. Niyet iyi olsa da bana etkisi fazlasıyla kötü oldu. Ancak hala Lillian'ı çok severim.

Thomas Bledsoe'ya, 1951

Selected Letters, s. 744

New Yorker'daki yazıdan sonra bir daha hiçbir konuda röportaj vermemeye ve benimle röportaj yapmak isteyebilecekleri hiçbir yere gitmemeye karar verdim. Eğer hiçbir şey söylemezsem, hiçbir şeyin yanlış anlaşılma ihtimali de olmaz.

Thomas Bledsoe'ya, 1951

Selected Letters, s. 746

Ama BB, bence iyi yaptığımızı bildiğimiz hiçbir şey hakkında kötümser olmamalıyız çünkü bunun mutlaka bir ödülü vardır ve yegâne ödül içimizdedir. . . .

Şöhretin, takdirin, hayranlığın veya rağbet görmenin bile hiçbir

kıymeti yoktur . . .

Bernard Berenson'a, 1954

Selected Letters, s. 837

Charlie'ye de yazdığım sebeplerden dolayı hayatta olan yazarların özel hayatları hakkında yazmaya ve onları psikanalize tabi tutmaya karşıyım.

Eleştirmenliği dedektiflik, Freud ve Jung kırıntıları, röntgencilik ve magazin gazeteciliğiyle karıştırıyorlar. Mizener Scott hakkındaki kitabıyla para kazandı ama büyük zalimlik de yaptı (genç Scotty'ye ve sahip olmuş olabileceği çocuklarına) ve şimdi ne kadar İngilizce profesörü varsa yazarların kirli çamaşırlarına bir altın madeniymiş gibi bakıyor. Bir yazarın dört evlilik yatağının kirli çarşaflarından neler çıkarabileceklerini ve ağızlarının nasıl da sulandığını (doğru sözcük bu mu emin değilim, değilse doğrusuyla değiştir lütfen) tahmin edebilirsin sanırım.

Wallace Meyer'e, 1952

Selected Letters, s. 751

Beni bugüne getiren yalnızca kitaplarımda yazdıklarım ve insanların özel hayatıma burnunu sokmaması gerektiğini düşünüyorum. Kimin ne hakkı var? Söyleyeyim, hiç kimsenin.

Charles A. Fenton, 1952

Selected Letters, s. 765

Merhum Bay Charles Scribner ve Bay Blendsoe'ya hayattaki yazarların biyografilerinin yazılmasına neden karşı olduğumu anlatmıştım. Şimdi tekrarlamama gerek yok.

Hem siz yazan bir adama işinin ortasındayken nevroz geçirmekte olduğunu söylemenin kanser olduğunu söylemek kadar zarar vereceğini bilmiyor musunuz? Belki adam "ha siktir" diyecek. Yine de kendisini okuyan herkesin gözünde zarar görmüştür. Ayrıca böyle ifadelerden dolayı artık yazamayacak kadar zarar gören yazarlar tanıdım ben. . . .

Ayrıca hayattaki insanların umuma açık psikanalizine itirazım ve

bunun kişiye verebileceği zararla ilgili fikirlerim yalnızca kişisel değil. Bu bir prensip meselesi. . . .

Bana yaşayanları huzur içinde yazmaları için rahat bırakmamıza yetecek kadar ölmüş yazar var gibi geliyor. Kendi adıma söyleyeyim, bir yazar olarak bu kitap yüzünden şimdiye kadar endişe, rahatsızlık ve çalışmalarımın ciddi manada bölünmesinden şikayetçiyim.

Philip Young'a, 1952

Selected Letters, s. 760 ve 761

[Charles] Fenton denen adam edebiyat tarihinin, veya yaratıcı yazarlığın sırrının kirli çamaşırlarda olduğuna inanıyor. . . .

Şu an hayatımın Toronto'da geçen dönemini yazmakla meşgul ve söylemeliyim ki okuduğum kadarı tamamen asılsız ve ahmakça. Geçen yıl ona *Kansas City Star*'daki stajım hakkında araştırma yaparken yardım etmek için sayısız saatimi harcadım. Bana mal olduğu sürede en az üç iyi öykü yazabilirdim. . . .

Dorothy, hala hayattayken insanların özel hayatın hakkında bir şey yazması gerçekten berbat bir şey. Elimden geldiğince engel olmaya çalışıyorum ama güvendiğim insanlardan çok kazık yedim.

Dorothy Connoble'a, 1953

Selected Letters, s. 805

Bir yazar için erken dönem işlerinin düzenlenip değiştirilerek onayı olmadan kendi adıyla basılması kadar kötü bir şey düşünemiyorum.

Hatta aklıma bir yazarın başka bir yazarın değersiz bulduğu için saklamamayı tercih ettiği materyali toplaması ve basması kadar kötü az şey geliyor. . . .

Basılmasını istemediğim materyali basmaya hakkınız yok. Nasıl seninle kağıt oynarken katiyen hile yapmaz, masanı veya çöpünü karıştırmaz veya kişisel yazışmalarını okumazsam böyle bir şeyi de asla yapmazdım.

Charles A. Fenton'a, 1952

Selected Letetrs, s. 787

Bir eleştirmenin istediği kadar yanlış düşünüyor olsun bir yazarın eserleri konusunda dilediğini yazmakta serbest olduğunu kanısındayım. Aynı zamanda bir eleştirmenin hayatta olduğum müddetçe özel hayatım hakkında bir şey yazmaya hakkı olmadığını da düşünüyorum. Burada bahsettiğimiz yasal değil etik haklar. . . .

Hayatta olan yazarların umuma açık psikanalizi kesinlikle özel hayatın ihlalidir.

Thomas Bledsoe'ya, 1952

Selected Letters, s.748

Alınma ama seni bir eleştirmen olarak düşünmüyorum. Yani seni yazar olarak görüyorum demek istedim. Yoksa açıklama yapmazdım. Açıkçası, kitapları okuyanlar açıklamalı, yazanlar değil.

Robert M. Coates'a, 1932

Selected Letters, s. 368

Kitap [*Irmaktan Öteye Ağaçların İçine*] gerçekten de iyi. Beğenmediysen dilediğin kadar yerin dibine sokabilirsin. Bu senin hakkın ve de görevin. Fakat güzelleştirmek ve hatalı veya adaletsiz davrandığım kısımları silmek için kşitabı 206 defa okudum ve son okuyuşumda o kadar sevdim ki allahın cezası içime 206. defa dokundu. Tabii bu yalnızca kişisel bir görüş olduğu için ona göre dikkate alınmalı. Ama kaç senelik bir yazar ve okur olarak edebiyattan boktan şeyleri ayırt edecek kadar anlıyorum. . . .

Eğer gerekiyorsa veya yapabiliyorsan yerin dibine sok, rezil et, mahvet.

Robert Cantwell'e, 1950

Selected Letters, s. 711

Allah aşkına elalem ne der diye kaygılanmadan, başyapıt çıkartıyor muyum diye düşünmeden sadece yaz. Ben yazdığım her muhteşem sayfa başına doksan tane de boktan sayfa yazıyorum. Boktan olanları çöpe atmaya çalışıyorum. Dilediğin gibi yaşamak için para kazanmak uğruna berbat şeyler yayınlamak zorunda olduğunu sanıyorsun. Anlıyorum, ancak sürekli ve olabildiğince iyi yazarsan

(Yale'de dediğimiz gibi) bir o kadar da başyapıt materyali çıkartırsın. Oturup da bilinçli olarak bir şaheser üretecek kadar aklını başına toplayamıyorsun. Ama eser iyiyse kendini alkışlatıp ve kötüyse yuhalatır ve [Gilbert] Seldes gibi neredeyse canına okumuş adamları mümkün olduğunca etrafından kışkışlarsan her şey yoluna girecektir.

F. Scott Fitzgerald'a, 1934

Selected Letters, s. 408

Yaşayan yazarların çoğu aslında yok. Şöhretleri her sezon yeni bir dehaya, tamamen anlayabilecekleri ve güvenle pohpohlayabilecekleri yazarlara ihtiyaç duyan eleştirmenlerin üretimi. Gelgelelim bu yapay dehalar öldüklerinde yok olacaklar.

By-Line: Ernest Hemingway, s. 218

Eleştirilerin azımsanmayacak bir kısmı şaka yapmanın, takılmanın, hatta komikliğin değersizlik göstergesi olduğunu düşünen aşırı resmi kişiler tarafından yazılıyor. Yani herhalde Hz. İsa'yı çarmıhta görsem gidip takılmazdım. Ama tüccarları tapınakten kovalarken karşılaşsak şakalaşmayı denerdim.

Harvey Breit'a, 1952

Selected Letters, s.767

Fare: Üniversitede yazmayı böyle öğretmiyorlar.

M.: O kadarını bilemem. Üniversiteye gitmedim. Herif kendisi yazabilse zaten üniversitede yazarlık dersi vermek zorunda kalmazdı.

By-Line: Ernest Hemingway, s. 217

. . . herkesin bir teorisi var, seni de bu teorilerine oturtmaya çalışıyorlar. . . . P. Young'a sorsan her şey bir travma. Eminim Archie Moore'un bacakları kopsa P. Young yine travma teşhisi koyardı. Carlos Baker'a hayret ediyorum. Kendisini bir yere bilerek ve isteyerek bir sembol yerleştireceğime inandırıyor olabilir mi? Sadece bir paragraf yazmak bile başlı başına yeterince zor.

Harvey Breit'a, 1956

Selected Letters, s. 867

Biliyor musun, kitabı yazarken sahiden de gerçek köpek balıklarını düşünüyordum, eleştirmenleri sembolize ettikleri teorisiyle alakam yoktu. Bunu kim çıkarttı bilmiyorum. Hayatım boyunca düzgün ve akılcı eleştiriye kucak açtım çünkü yazarlık çok yalnız bir meslek. Fakat Kashkin ve senin dışındaki neredeyse kimseden umduğumu bulamadım. Bazı eleştirilerine katiyen katılmasam da, bir kısmı oldukça aydınlatıcı ve faydalıydı.

Edmund Wilson'a, 1952
Selected Letters, s. 793

. . . [eleştirileri] . . . okumaktan hiçbir hayır gelmez. Bir kitap yayınlayıp eleştirileri okumak çok zararlıdır. Seni anlamamışlarsa öfkelenirsin; anlamışlarsa zaten bildiğin şeyleri yazmışlar demektir ve bunun da sana ne faydası var. O kadar berbat olmasa da Strega içmek gibi bir şey.

Bernard Berenson'a, 1952
Selected Letters, s. 791

[*Güneş de Doğar*'a] Getirilen en büyük eleştiri kitaptaki kişilerin çok tipsiz olmasıydı, ki eleştirmenlerin bayıldığı *Ulysses*, Eski Ahit, Yargıç [Henry] Fielding ve diğer örneklerdeki kişilerin tipini düşünürsen bu eleştiri ne kadar da gülünç. Şu ciddi manada çekici insanlar nerelere takılıyor, sarhoşken nasıl davranıyor ve gece hakkında onlar ne düşünüyor merak ediyorum.

Maxwell Perkins'e, 1926
Selected Letters, s. 240

Kabul, *Many Marriages* [Sherwood Anderson] konusunda muhtemelen yanıldım . . . Şans verebileceğim bir ara tekrar okuyacağım. Bir şeyin hakkı tefrika halinde okuyarak verilmiyor. Kaldı ki tüm eleştiriler zaten boş laftan ibaret. Kendin dışında kimsenin bir şey bildiği yok. Tanrı biliyor ki bir konu hakkında fikir sahibi olmak için para alan profesyonel eleştirmenler midemi bulandırıyor. Edebiyatın orta malı hadımları. Yaptıkları fahişelik bile değil. Hepsi son derece erdemli ve pirüpak. Hem de nasıl da iyi niyetli ve alicenaplar.

Neticede hepsi orta malı.

Sherwood Anderson'a, 1925
Selected Letters, s. 161-162

Eleştirmenlerde . . . bazı özellikleri sana fikrini sormadan yakıştırma alışkanlığı vardır. Sonra gerçekte öyle olmadığını anladıklarında ise seni döneklikle suçlarlar . . .

Maxwell Perkins'e, 1926
Selected Letters, s. 240

Mizah hakkında dediklerine gelirsek, puştlar espri yapılmasından hoşlanmıyor çünkü sınıflandırmalarını bozuyor.

Arnold Gingrich'e, 1933
Selected Letters, s. 385

Alkış almadan çalışmaya hazırlıklı olmalısın. Esas heyecan duyduğun an ilk taslağı hazırladığın zamandır. Ancak sen arzuladığın duyguyu, manzarayı ve sesi okuyucuya aktarabilene kadar tekrar tekrar üzerinden geçmeden önce kimse yazdıklarını okumayacak ve bu olana dek sen öyle çok okumuş olacaksın ki sözcükler anlam ifade etmemeye başlayacak. Kitap basılana kadar çoktan başka bir şeye başlamış, onu geride bırakmış olacaksın ve bahsini duymak bile istemeyeceksin. Ancak kitabını kapaklarda görmeye, gittiğin her yerde duymaya mecbursundur ve bu konuda yapabileceğin hiçbir şey yoktur. Şöhretlerini seni keşfetmeye borçlu olmayan tüm eleştirmenler, bunu yaklaşan iktidarsızlığını, başarısızlığını ve doğal yeteneğindeki genel sönüşü öngörme umuduyla elde etmeye çalışacaklar. Siyasi bir görüşe yakınlığın olmadığı sürece kimse sana şans dilemeyecek veya yazmaya devam etmeni ummayacak. Halbuki olsa etrafına toplanıp ismini Homer, Balzac, Zola ve Link Steffens'la aynı cümlede zikrederler. Böyle eleştiriler olmasa da olur. En sonunda, başka bir yer ve zamanda çalışamadığın ve berbat hissettiğin bir an gelecek, kitabını eline alıp okumaya başlayacaksın ve bir süre sonra karına dönüp, "Vay canına, müthiş bir şey bu." diyeceksin.

O da, "Aynısını her zaman dememiş miydim hayatım?" diyecek,

ya da belki seni duymayacak "Ne dedin?" diye soracak ama sen tekrarlamayacaksın.

Ama eğer kitap iyiyse, hakim olduğun bir konu hakkındaysa, gerçekçi yazılmışsa bir gün tekrar okuduğunda o heriflerin havlamaları kulağına soğuk bir gecede kendi ellerinle inşa ettiğin veya parasını çalışarak ödediğin sıcak bir kulübede otururken dışarıda karda uluyan çakalların sesi kadar tatlı gelecek.

By-Line: Ernest Hemingway, s. 185